ВІСНИК

Навчально-методичного центру професійно-технічної освіти в Одеській області

Інформаційно-методичний збірник

№ 1
2014

На сторінках Вісника навчально-методичного центру професійно-технічної освіти в Одеській області друкуються нормативні, розпорядчі та інструктивні матеріали; методичні розробки і рекомендації, статті, присвячені актуальним питанням системи професійно-технічної освіти Одеської області; педагогічний досвід працівників професійно-технічних навчальних закладів Одеської області.

За достовірність фактів, цитат, власних назв та інших відомостей відповідають автори публікацій.

Інформаційно-методичний збірник призначений для керівників, методистів, педагогічних працівників професійно-технічних навчальних закладів.

Вісник навчально-методичного центру професійно-технічної освіти в Одеській області розглянуто і схвалено на засіданні навчально-методичної ради НМЦ ПТО в Одеській області

Відповідальний за випуск:

Богданович Г.О., зав. кабінетом методики менеджменту в ПТО.

Наші реквізити:

Навчально-методичний центр професійно-технічної освіти в Одеській області

65045, м. Одеса, вул. Новосельского, 86

Тел/факс 715-04-88,
Тел: 715-04-75; 726-52-34

www.nmc.od.ua

ЗМІСТ

Розділ І Методичні розробки і рекомендації

Резнік Н.А. (Структурний підрозділ Училище № 3 Національного університету "Одеська юридична академія") – методичні рекомендації "Педагогічна суть індивідуалізації виробничого навчання" **4**

Тимофеєва В.В. (Одеський професійний ліцей сфери послуг Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського) - методична розробка на тему: "Вплив, алкоголю та наркотиків на здоров'я та поведінку людини" **12**

Дунаєнко С.Д. (Ізмаїльське вище професійне училище Київської державної академії водного транспорту імені гетьмана П. Конашевіча-Сагайдачного) – методична розробка відкритого уроку на тему: "Правила приготування і подача різних видів фондю" **24**

Мітрова А.Г. (Ізмаїльське вище професійне училище Київської державної академії водного транспорту імені гетьмана П. Конашевіча-Сагайдачного) – методична розробка на тему: "Організація обслуговування відвідувачів" **42**

Тімченко Н.С. (Одеський професійний ліцей будівництва та архітектури) – методична розробка уроку на тему: "Властивості рідин, поверхневий натяг рідин" **53**

Резнік Н.А. – майстер виробничого навчання Структурного підрозділу Училище № 3 Національного університету "Одеська юридична академія"

ПЕДАГОГІЧНА СУТЬ ІНДИВІДУАЛІЗАЦІЇ ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ

Завдання підготовки всесторонньо розвинених, теоретично освічених і високо культурних молодих робочих, що володіють професійною майстерністю, реалізуються, перш за все в процесі навчання.

Виробниче навчання, як частину учбового процесу включає діяльність майстра виробничого навчання (інструктаж) і діяльність учнів (навчання). Діяльність майстра виробничого навчання і діяльність учнів тісно взаємопов'язані за змістом, цілям і методам. Разом з тим, для навчальної діяльності майстра виробничого навчання і учбової праці учнів характерні певні суперечності. При груповій формі організації виробничого навчання майстер виробничого навчання, як правило, працює зі всіма учнями. Засвоєння ж учнями інструктивних вказівок майстра виробничого навчання, формування умінь і навичок, якостей особи, світогляди відбувається у кожного учня індивідуально, залежно від його розумового і фізичного розвитку, попередньої підготовки, інтересу до навчання, вольових якостей і інших здібностей. Все це вимагає від майстра виробничого навчання застосування таких засобів навчальної діяльності, які максимально враховували б індивідуальні особливості і відмінність кожного учня, тобто створення таких умов учбового процесу, коли вимоги до діяльності кожного учня на уроці відповідають його можливостям.

Індивідуалізація навчання має на увазі таку організацію учбового процесу, коли виконання кожного нового завдання вимагає від учнів самостійної праці і напруги думки з урахуванням вікових і індивідуальних відмінностей в даних умовах навчання.

Для досягнення цього кожен учень повинен отримувати завдання на достатньому для нього ступеню труднощів, не легке, але посильне, обов'язково вимагаючи напруги, оскільки тільки в напруженій праці розвиваються необхідні якості людини.

Індивідуалізація навчання - ефективний засіб попередження неуспішності. Як показує досвід, причина неуспішності часто є те, що не всі учні розуміють головні, вузлові питання, явища, закономірності, причинно-наслідкові зв'язки, складові суті матеріалу, що вивчається. Не відстежене вчасно невелике відставання учня поступово заглиблюється, до нього додають інші проблеми, що може бути наслідком неуспішності.

Виходячи з цього слід враховувати, що найважливішою вимогою індивідуалізації навчання є забезпечення обов'язкового засвоєння основних, вузлових, провідних питань уроку всіма учнями. У зв'язку з цим майстер виробничого навчання особливу увагу повинен приділяти учням, які слабо успівають.

> ***Працюючи зі всією групою, майстер виробничого навчання постійно повинен підтримувати слабко успішного учня, заохочувати його ініціативу, створювати позитивну думку про нього, вселяти надію на поліпшення успішності.***

Індивідуалізація навчання припускає таку організацію учбового процесу, коли майстер виробничого навчання добивається високого рівня учбової (розумової, пізнавальної, трудової) діяльності кожного учня, коли всі учні групи працюють в повну міру своїх можливостей.

Виходячи з цього, необхідно добре знати кожного учня, постійно підвищувати рівень «слабких» до рівня «середніх», «середніх» - до рівня «сильних», розвивати здібності і інтереси «сильних».

Знання індивідуальних особливостей кожного учня майстер виробничого навчання повинен набувати з перших днів занять з учбовою групою, вивчаючи документи учнів, спостерігаючи за першими кроками своїх вихованців в колективі, за їх взаєминами з товаришами. Корисно в цих цілях в перші дні навчання організувати зустріч з батьками учнів. Надалі, робота з учнями в учбових майстернях і в умовах виробництва, а також під час теоретичних занять, майстер виробничого навчання цілеспрямовано вивчає та знаходить зміни й розвиток індивідуальних особливостей кожного вихованця.

Шляхи і способи індивідуалізації виробничого навчання учнів в учбових майстернях

Навчання учнів в учбових майстернях є початковим етапом їх професійної підготовки. Тут в учнів закладаються основи їх майбутньої професійної майстерності шляхом вивчення основних прийомів і операцій, складових зміст професії, і закріплення їх в процесі виконання учбово-виробничих робіт комплексного характеру. У цей період навчання, особливо на перших етапах його (вивчення прийомів і операцій), все, що освоюють учні, для них є новим і складним. Для майстра виробничого навчання - фахівця високої кваліфікації - ці елементарні прийоми і операції не представляють труднощі, і, виконуючи їх, майстер виробничого навчання деколи навіть не обертає уваги учнів на правила виконання. Майстер виробничого навчання володіє міцними і стійкими навичками роботи, у учнів ці навички тільки починають формуватися. Ось чому іноді молоді, не досвідчені майстри виробничого навчання не розуміють тих труднощів і складнощів, які випробовують учні при освоєнні елементів професії, і не звертають уваги на ті помилки, які допускають учнів. Деякі майстри виробничого навчання вважають, що при виконанні робіт комплексного характеру учень може «довчитися».

Ослаблена увага майстра виробничого навчання до учнів і, перш за все в період освоєння первинних прийомів і операцій, особливо небезпечна. Учні, не освоївши суті правильного їх виконання і не отримавши своєчасних вказівок майстра виробничого навчання, починають «винаходити» власні прийоми, закріплюючи невірні навички.

Часто учні неправильно освоюють прийоми зняття пробної стружки, не можуть налагодити верстат на потрібні режими різання згідно технологічним картам, правильно встановити ріжучий інструмент. Тут необхідно своєчасно виправити помилку, до того, як вона закріпиться. ***Відомо, що перенавчати набагато складніше, ніж навчити правильно відразу.*** Ось чому індивідуальний підхід майстра виробничого навчання до кожного учня, облік в ході учбового процесу його успіхів і здібностей в період навчання в учбових майстернях мають виключно важливе значення.

Для виробничого навчання взагалі і в учбових майстернях зокрема характерні наступні основні елементи:

- вступний інструктаж, що має на меті створення в свідомості учнів орієнтовної основи їх дій;
- вправи учнів, в ході яких в учнів формуються необхідні уміння і навички;
- контроль (самоконтроль) і оцінка майстром виробничого навчання учбово-виробничих успіхів учнів.

Стосовно цих елементів учбового процесу розглянемо характерні шляхи і особливості індивідуалізації виробничого навчання.

1. Вступний інструктаж.

Під час вступного інструктажу можливі декілька прикладів індивідуалізації виробничого навчання:

- ***Викладення матеріалу інструктажу по частинах, виділення головного, підведення підсумків кожної частини, повторне пояснення найбільш складних питань матеріалу інструктажу, повторний показ найбільш складних трудових прийомів й їх елементів.***

Цей прийом дає можливість донести до кожного учня основне, найбільш важливий зміст учбового матеріалу.

- ***Звернення до учнів з питаннями, які наштовхують на самостійне знаходження відповіді в процесі пояснень і показу прийомів.***

Цим прийомом майстер виробничого навчання встановлює своєрідний «зворотний зв'язок» з учнями, перевіряючи, чи всі учні правильно його зрозуміли. Особливо часто з такими питаннями потрібно звертатися до слабкіших учнів.

- ***Видачі завдань для самостійного вивчення учбового матеріалу, диференційованих по ступеню складності і джерелам.***

При проведенні вступного інструктажу такими завданнями можуть бути самостійний розгляд креслень, карток інструкційних і технологічних, знаходження необхідних даних в довідниках і так далі.

- ***Варіювання контрольних питань за змістом і ступені складності.***

Найбільш простими питаннями, з якими майстер виробничого навчання звертається до «слабких» учнів, є питання, що починаються словами «чому», «порівняєте і зробіть виводи», «поясніть», «обґрунтуйте» і тому подібне, які вимагають не тільки пам'яті, але і мислення учнів.

Питання відтворюючого характеру:

- Які правила охорони праці і безпеку життєдіяльності потрібно дотримувати при налаштуванні токарно-гвинторізного верстата для проточування зовнішніх поверхонь?
- Як правильно встановлюється ріжучий інструмент на токарно- гвинторізних верстатах?
- Які види установки заготовок на токарно-гвинторізних верстатах відомі?

Питання продуктивного характеру:

- Чому при обробці поверхні різцем марки РІ 8 треба використовувати СОЖ?
- Чим відрізняються різці марки ВК6, ВК8 від різців марки Т5К10, Т15К6?
- При свердленні отворів діаметром більше 40мм треба використовувати два свердла. Чому?

- ***Варіювання завдань навчального характеру по ступеню складності.***

Багато майстрів виробничого навчання після вступного інструктажу зазвичай видають учням завдання, які готують їх до виконання вправ. Такі завдання мають декілька рівнів складності і розраховані на сильних, середніх і слабких учнів.

По структурі завдання однотипні і є картками без машинного контролю. Вони містять питання про порядок виконання робіт, і відповіді на них приведені в технологічній

послідовності. Учні, отримавши картку-завдання, до кожного питання знаходять відповідну відповідь.

До роботи учні приступають після того, як правильно відповідять на всі питання запропонованих ним карток-завдань.

Система таких завдань дає можливість навчання безпосередньо управляти учбово-пізнавальною працею кожного учні і є одним з дієвих засобів вдосконалення індивідуальної роботи з учнем.

- ***Організація вступного інструктажу для тих учнів, які не розібралися у основних питаннях вивченого матеріалу і не зможуть правильно почати вправи.***

Такий додатковий інструктаж майстер виробничого навчання проводить після того, коли основна частина групи приступила до роботи.

2. Вправи учнів і поточний інструктаж учнів майстром виробничого навчання

На цьому етапі виробничого навчання кожен учень, як правило, працює над виконанням свого завдання, проявляючи при цьому індивідуальні якості.

Під час цільового обходу робочих місць учнів майстер виробничого навчання отримує численну і різносторонню інформацію про хід учбово-виховного процесу, необхідну для правильного управління цим процесом.

З найбільш характерних способів індивідуалізації учбового процесу на цьому етапі виробничого навчання можна виділити наступне:

- ***Акцентування уваги учнів в процесі вправ на первинному закріпленні складних і важких прийомів і способів виконання операцій або учбово-виробничих робіт, а також прийомів, які недостатньо міцно були засвоєні такими учнями під час вступного інструктажу.***

Особлива увага має бути приділене слабким учням, а кількість вправ для цих учнів - збільшено.

У практиці виробничого навчання часто окремі учні, спостерігаючи показ прийомів майстром виробничого навчання, не можуть в думках поставити себе на його місце і чітко з'ясувати положення корпусу, ніг, рук, структуру рухів і інші елементи вправ. Тому учні не можуть відтворити показані майстром виробничого навчання прийоми. У цих випадках доцільно повторити показ вправи на робочому місці учня, застосовуючи **метод кондуктування рухів.** Наприклад, під час включення токарно-гвинторізного верстата необхідно провести налаштування числа оборотів шпинделя, подачу і швидкість різання (згідно технологічній карті на механічну обробку тієї або іншої деталі), учень за допомогою майстра виробничого навчання, знаходить по таблицях потрібні параметри і виставляє рукоятки на токарно-гвинторізному верстаті в потрібне положення.

- ***Диференціювання завдань за змістом, складності, темпу, технічним умовам та ін.***

Дотримання цієї вимоги дозволяє включити усіх учнів в посильну працю з урахуванням їх особливостей, можливостей. Диференціюючи завдання, необхідно постійно ускладнювати їх за всіма показниками, особливо для слабких учнів. Педагогічна майстерність майстра виробничого навчання полягає в умінні загальний рівень всіх учнів постійно підтягувати до рівня сильних. Проте потрібно постійно піклуватися про професійне зростання сильних учнів і видавати їм додаткові завдання.

- ***Диференціювання методів роботи учнів.***

Як правило, для слабких учнів передбачається працювати за зразком, детально розробленою інструкцією або інструкційно-технологічній карткою, для сильних учнів робиться ставка на розвиток їх творчого мислення, ініціативність, самостійне складання ними технологічних карт і тому подібне.

- ***Диференціювання способів виконання вправ, обумовлене різними методами роботи з учнями.***

Для слабких - докладний інструктаж, регулярний поточний контроль, для сильних - стимулювання кмітливості, самостійності, самоконтролю процесу і результатів роботи.

Організація бригадних форм роботи учнів.

Правильна організація роботи в значній мірі сприяє об'єднанню колективу учнів, розвитку відчуття відповідальності, дозволяє організувати ефективну взаємодопомогу учнів. Для ефективнішого і повнішого обхвату інструктажем всіх учнів в практиці виробничого навчання широко застосовують різні письмові інструкції. Основними документами письмового інструктуванні при навчанні в учбових майстернях є інструкційні картки, що розкривають послідовність виконання трудових прийомів і операцій, і технологічні (інструкційно-технологічні) картки, що містять вказівки про порядок і способи виконання робіт комплексного характеру.

Наявність в учнів під час виконання вправ письмових інструкцій, певним чином впливає на організацію і методику поточного інструктування. Якщо під час усного поточного інструктування майстер виробничого навчання, обходячи робочі місця учнів, надає учням необхідну допомогу, відповідає на питання, дає поради і так далі, то за наявністю інструкційної картки майстер виробничого навчання допомагає учневі самостійно знатися на всьому і внести необхідні корективи до роботи. І якщо учень не справляється зі своїм завданням, на допомогу приходить майстер виробничого навчання.

При письмовому інструктуванні необхідно враховувати індивідуальні можливості учнів. Практика показує, що найбільш сильні учні обмежуються зазвичай збіглим ознайомленням з карткою і вибором вказівок, що мають особливо важливе значення.

Більшість учнів зазвичай користуються картками при виконанні нових трудових дій і прийомів. Моменти, що повторюються і вже відомі учням, учні виконують без опори на картку.

Для слабких учнів інструкційна (інструкційно-технологічна) картка - найважливіший засіб виконання завдання. Цим учням у процесі поточного інструктування потрібно приділяти особливу увагу.

Для підвищення ступеня індивідуалізації виробничого навчання на етапі виконання вправ і поточного інструктування учнів необхідно дотримувати наступні загальні вимоги:

- не вмішуватися в роботу учнів, коли в цьому немає насущної необхідності;
- не слід осуджувати учнів за помилку, а краще показати, як робити, і допомогти встановити причину помилки;
- перш ніж давати вказівку про виправлення помилки, спробувати відшукати в роботі учня позитивні сторони і заохотити його;
- не слід давати учню готових вказівок, як виправити помилку - потрібно добитися, щоб учень сам зрозумів і усвідомив помилку і знайшов спосіб усунення і попередження;
- не поспішати і не запізнитися з допомогою учням — поспішність не привчить учнів долати труднощі, а допомога, що запізнилася, приведе до помилок і їх закріплення;
- ніколи не слід дороблятиробоу за учнів - це привчить учнів до безвідповідального відношення до дорученої справи;

- при виправленні помилок треба дотримувати відчуття міри і пам'ятати, що причіпка нервує учнів, знижує їх упевненість в своїх силах і швидше завдає збитку, чим користь;
- не слід виправляти помилки у присутності інших - це деморалізує учнів;
- спостерігати за учнями потрібно непомітно, оскільки явна увага майстра виробничого навчання часто є причиною помилки;
- необхідно правильно чергувати роботу учнів з відпочинком, оскільки помилки іноді є результатом їх втоми;
- не слід відкладати контроль до закінчення роботи учня, потрібно ширше використовувати міжопераційний контроль;
- хвалити учня і виправляти його помилки потрібно відразу ж, на місці - навіть через годину, тим більше наступного дня може бути пізно.

3. Контроль і оцінка виробничого навчання

Поточний інструктаж учнів тісно пов'язано з контролем і оцінкою їх учбових успіхів.

Специфіка функцій організації і методики контролю виробничого навчання в значній мірі сприяє підвищенню індивідуалізації учбового процесу. Контроль і оцінка знань, умінь і навичок виконують три основні функції: контролюючу, навчальну і виховну.

Контролююча функція - є основною і полягає у виявленні рівня знань, умінь і навичок. З іншого боку, результати контролю є своєрідним показником ефективності методів і прийомів навчання, використованих майстром виробничого навчання.

Навчальна функція - вимагає так організувати контроль, щоб його проведення сприяло розширенню і поглибленню знань, умінь і навичок всіх учнів, розвитку їх пізнавальних можливостей, формуванню професійного майстра.

Виховна функція - контроль полягає в привчанні учнів до систематичної роботи, дисциплінованості і самоаналізу.

Контролюючи знання, уміння і навички, майстер виробничого навчання оцінює їх. Оцінка завжди має бути об'єктивною і справедливою.

Правильно організований контроль знань, умінь і навичок учнів має бути, з одного боку всебічним, тобто відображати всі сторони учбової діяльності учнів, з іншої - диференційованим, тобто охоплювати кожне вузлове питання програми, кожен вид виконаних учнем робіт.

Контроль і оцінку учбових успіхів учнів слід проводити з урахуванням їх індивідуальних особливостей.

У ряді випадків необхідно брати до уваги такі індивідуальні якості учнів, як природна повільність, боязкість, соромливість, зайва самовпевненість, фізичні недоліки.

Отримання оцінки – важливий момент в учбовому житті учня, пов'язаний з складними переживаннями - відчуттям задоволення і радості або засмучення і розчарування. І несправедливо занижена оцінка іноді стає причиною байдужого відношення учня до навчання, пригнічує позитивні стимули до старанної і активної роботи. Поставлена без підстав достатньо висока оцінка теж може привести до шкідливих наслідків: учень помиляється у оцінці якості своєї роботи, знижує вимогливість до себе. Необхідно частіше контролювати «слабких» і малоактивних учнів.

Якщо робота оцінюється двійкою або одиницею, то потрібно відразу роз'яснити учневі, які прийоми або операції він виконав неправильно, чому вийшов брак. При такому підході до виставляння оцінок учень сприймає оцінку як справедливу, допомагаючи йому виправляти свої недоліки і усувати проблеми в знаннях, уміннях і навичках. Щоб оцінка дійсно вчила, вона повинна з граничною об'єктивністю відображати рівень підготовленості учня. Щоб оцінка мала максимально виховну дію, вона окрім об'єктивності в певних випадках має бути ще і перспективною, мобілізуючі волю і сили учнів в кожній конкретній ситуації. Перспективність оцінки виявляється в тому, що на певних етапах навчання слабким учням, виявивши бажання і наполегливість в досягненні вищих учбових успіхів, майстер

виробничого навчання у ряді випадків може виставляти вищі оцінки, ніж вони на те заслуговують.

Проте потрібно чітко відрізняти оцінку перспективну від оцінки не заслуженої.

Для досягнення оптимального ефекту індивідуалізації контролю і оцінки виробничого навчання майстер виробничого навчання повинен постійно мати дані про формування у кожного учня найбільш важливих елементів професійної майстерності.

Такими елементами є: правильне виконання трудовий прийомів, поєднання їх в операції і комплекси операцій, якість виконання роботи, організація робочих місць, дотримання вимог охорони праці, продуктивність праці, професійні знання, читання креслень і схем, виробнича самостійність, самоконтроль, технічне і технологічне мислення, застосування раціональних прийомів і способів роботи, методів праці передовиків і новаторів виробництва, виконання робіт із застосуванням сучасної техніки і технології, свідомість у виконанні робіт, уміння застосовувати теоретичні знання для вирішення практичних завдань, творче відношення до праці, прагнення і здібність до технічного винахідництва і раціоналізації, культурі праці і робочого місця і так далі.

Одним з шляхів підвищення ступеня індивідуалізації навчання і розширення зв'язків теорії і практики є система заліків, особливо в період вивчення операційних тем.

Здача заліків по кожній операції вимагає від учня підвищеної відповідальності, мобілізації знань і уміння застосувати їх на практиці.

Ефективним способом індивідуалізації навчання є між операційний контроль учбово-виробничих робіт. Причому контроль не може бути обмежений тільки перевіркою готової виконаної роботи. Завдання майстра виробничого навчання в тому, щоб підвести всіх учнів до підсумку з якнайкращими результатами. Тому важливого значення набуває контроль в ході виконання роботи. У первинний період навчання цей елемент контролю виявляється в поточному контролі і корегуванні майстром виробничого навчання правильності виконання кожним учнем основних прийомів.

Так, при проточуванні зовнішньої поверхні заготовки майстер виробничого навчання в ході роботи учнів контролює координацію рухів при підводі вершини різця до заготовки, правильність установки глибини різання, прийоми користування контрольно-вимірювальним інструментом.

Завдяки використанню міжопераційного контролю майстер виробничого навчання попереджає брак, який може бути виявлений в найостанніший момент.

Багато досвідчених майстрів виробничого навчання добиваються підвищення індивідуалізації навчання, організовуючи взаємоконтроль учнів у процесі виконання, зазвичай працюючих поряд. Перевіряючи роботу товариша, учні успішно вправляються у виконанні контрольних операцій і, як правило, проявляють велику принциповість і вимогливість один до одного. З іншого боку, критика товариша по роботі справедлива і робить взаємний позитивний вплив. Учні обмінюються знаннями і досвідом, що сприяє підвищенню якості продукції, об'єднанню всього колективу.

Широке застосування знайшло залучення учнів до контролю учбово- виробничих робіт у якості суспільних контролерів.

Це також певною мірою індивідуалізації процесу виробничого навчання.

Такий контроль сприяє розвитку в учнів контрольних навичок і відчуття відповідальності, сумлінності. Крім того, він певною мірою допомагає розвантажити майстра виробничого навчання і більше уваги приділити індивідуальному інструктажу учнів, відпрацювати з ними правильні прийоми праці.

Індивідуалізації виробничого навчання в значній мірі сприяє також різні форми масової роботи по підвищенню якості учбово-виробничих робіт. Серед них найбільш популярними є конкурси на звання «Кращий з професії», на «Кращу роботу», виставки кращих робіт учнів.

Ці ж завдання вирішують різні форми моральне і матеріальне стимулювання, що підвищують якість виробничого навчання учнів. Найбільшого поширення набули такі форми стимулювання: привласнення групі звання «Група високої якості праці», нагородження

вимпелом; установа загально групового вимпела «За краще оволодіння професією»; встановлення на робочому місці кращого учня відповідного вимпела; занесення учнів, які показують високі якісні результати, на дошку Пошани; представлення кращих робіт учнів на виставку у навчальному закладі або обласну виставку; нагородження кращих учнів цінними подарунками (технічною, довідковою, художньою літературою, особистим вимірювальним інструментом).

Розкриття в попередньому розділі основні напрями індивідуалізації навчання в цілому аналогічні при навчанні і практиці учнів на підприємстві. Разом з тим, конкретні способи індивідуалізації в цей період мають певні особливості.

В умовах виробництва майстер виробничого навчання позбавлений можливості постійно направляти і коректувати діяльність учнів. Про успішність їх роботи, а отже, і просуванні в оволодінні професією майстер виробничого навчання часто може дізнатися тільки за наслідками роботи, відгукам робочих, в бесідах з учнями. Одним із засобів керівництва і контролю за діяльністю учнів в цих умовах є ведення щоденників. Перевіряючи щоденники, регулярність і правильність записів в них, розмовляючи з учнями про характер і способи виконання робіт, майстер виробничого навчання має можливість контролювати успіхи учнів, надати їм необхідну допомогу.

Одним з важливих етапів в період навчання учнів в умовах виробництва і в період виробничої практики - підготовка до державної кваліфікаційної атестації, яка, як правило, включає: кваліфікаційну (пробну) роботу, захист дипломної роботи, письмову екзаменаційну роботу і перевірку знань учнів екзаменаційною комісією. В період підготовки до державної кваліфікаційної атестації майстер виробничого навчання грає важливу роль в індивідуалізації процесу навчання. Знаходячись в тісному контакті з кожним учнем, майстер бачить їх досягнення і недоліки, своєчасно реагує на успіхи і промахи, допомагає таким, що відстає долати труднощі і виправляти помилки, створює умову для залучення недобросовісних до активної праці, а добре підготовлених - до якнайповнішого прояву здібностей.

Такі деякі шляхи і способи індивідуальної роботи майстра виробничого навчання з учнями в процесі виробничого навчання.

Слід зазначити, що проблема індивідуалізації процесу виробничого навчання в педагогічній науці і практиці ще мало вивчена і вимагає подальшого розвитку педагогічних досліджень, вдосконалення процесу вивчення і творчого узагальнення передового педагогічного досвіду.

Використана література:

1. «Бібліотека майстра виробничого навчання». : Сборник 2-М.: Вища школа, 1994.
2. Благодатський Б. Т.. «Підготовка майстра до занять». - М: Вища школа, 1999.
3. Зубенко П. Н. «Індивідуальна робота майстра з учнями в процесі виробничого навчання». - М.: Вища школа, 1999.
4. Тамарін Н. І., Шафаренко М. С. «Довідкова книга майстра виробничого навчання». - М.: Вища школа, 1999.
5. Макиенко Н. І.. «Педагогічний процес в училищах професійно-технічної освіти». - М.: Вища школа, 1999.
6. Сергеєва Т. А., Уварова Н. М.. «Проектування учбового заняття». - М.: Інтелект-центр. 2003.
7. Сибірська М. П.. «Професійне навчання: педагогічні технології». - М.: Видавничий центр АПА, 2002.
8. Скакун С.А.. «Методичні розробки по виробничому навчанню». - М.: Вища школа, 1998.
9. Шевчук С.С. «Урок виробничого навчання в 111 ні». Методичні рекомендації. - Донецьк, 2004.
10. Якубекко А, Т., «Шляхи вдосконалення уроку виробничого навчання», - М.: Вища школа, 1999.

Тимофеєва Валентина Віталіївна –
викладач, класний керівник ДНЗ
«Одеський професійний ліцей сфери послуг
Південноукраїнського національного педагогічного
університету імені К. Д. Ушинського»

Методична розробка виховної години на тему: «Вплив, алкоголю та наркотиків на здоров'я та поведінку людини»

Мета: сформувати уявлення про механізм дії алкоголю та наркотиків на основні органи й системи людини; встановити причини, наслідки, природу дії алкоголю, наркотиків; переконати учнів у недопустимості вживання наркотиків, визначити основні шляхи профілактики наркоманії; виробити навички протидії шкідливим звичкам; **розвивати** мовлення, логічне мислення, пам`ять, вміння працювати у групі, обирати головне, робити висновки; **виховувати** негативне ставлення до наркотиків, алкоголю, токсинів та бережливе до свого організму.

Обладнання: плакати із висловами відомих людей про здоров`я та здоровий спосіб життя, «Внутрішні органи людини», «Будова нервової системи», презентація про вплив алкоголю, наркотиків на організм людини, екран, проектор, ноутбук. Відеофільм про алкоголізм.

Тип уроку: засвоєння нових знань.

Девіз: «Бути здоровим – це модно, стильно, класно!»

Хід роботи:

На дошці записаний епіграф:

«Що за дивовижне творіння - людина!
Шляхетна розумом!
Безмежна в своїх здібностях, обличчях і рухах!
Точна і чудова в дії! Краса Всесвіту!»
(В.Шекспір).

І. Організаційний момент
ІІ. Мотивація навчальної діяльності

1) Асоціативний кущ. Викладач пропонує учням по черзі назвати асоціації, які викликає у них слово – здоров'я. Потім пропонує створити модель здоров'я з паперу - силует людини, на якому учні записують п'ять основних ознак здорової людини. Учні, у яких співпадають відповіді, поєднуються у п'ять груп – історики, дослідники, соціологи, психологи, наркологи. Всі групи учнів отримують завдання, яке готують до уроку.

2) Розповідь викладача з елементами бесіди

Головна цінність суспільства – життя й здоров'я людини. Державний курс освітньої політики України зорієнтований на пропаганду здорового способу життя. Ще в IV ст. до н. е. Демокріт висловив таку думку: «Люди вимолюють своє здоров'я у богів. Їм невідомо, що вони самі можуть впливати на своє здоров'я». Назвіть, які вислови або прислів'я про здоров'я ви знаєте?

- Як ви розумієте ці вислови?
- Чи всі люди на землі мають міцне здоров'я?

На здоров'я людини впливає багато чинників. Але сьогодні поговоримо про алкоголь та наркотики.

(Повідомлення теми й мети уроку.)

III. Сприйняття і засвоєння нового матеріалу

Робота в групах

П'ять творчих груп отримали від викладача випереджальне завдання.

Група 1- Історики; Група 2- Дослідники; Група 3- Соціологи; Група 4- Психологи ;Група 5- Наркологи.

Викладач. Зараз послухаємо переконливі творчі звіти та висновки кожної групи учнів щодо впливу алкоголю, наркотиків і токсинів на організм людини. А також побачимо презентації які вони підготували.

ГРУПА 1 – Історики

Історія алкоголю

Викладач розуму - так іменують алкоголь з давніх часів. Про властивості спиртних напоїв люди довідалися не менш ніж 8 тис. років до н. е. – з появою керамічного посуду,

що дало можливість виготовляти алкогольні напої з меду, плодових соків і дикорослого винограду. Можливо, виноробство виникло ще до початку культурного землеробства. Так, відомий мандрівник М. М. Міклухо-Маклай спостерігав папуасів Нової Гвінеї, які не вміли ще добувати вогонь, але вже знали, як приготувати хмільний напій. Чистий спирт почали одержувати у VI-VII ст. араби і назвали його «алкоголь», який означає «той, що одурманює».

Першу пляшку горілки виготовив араб Рагез у 860 р. Перегонка вина для одержання спирту різко збільшила пияцтво. Можливо саме це стало приводом для заборони вживання спиртних напоїв основоположником ісламу (мусульманської релігії) Мухаммедом (Магомет, 570-632). Ця заборона ввійшла згодом і у звід мусульманських законів - Коран (VII ст. ю). з тих пір у мусульманських країнах алкоголь не вживали, а відступників цього закону жорстоко карали.

У середньовіччі в Західній Європі також навчилися робити міцні спиртні напої шляхом сублімації вина й інших цукристих рідин що бродять. Відповідно до легенди, уперше цю операцію здійснив італійський чернець алхімік Валентиус. Спробувавши отриманий продукт і сильно оп'янівши, алхімік заявив, що він відкрив чудодійний еліксир, що робить старця молодим, стомленого бадьорим, сумного веселим.

З тих пір міцні алкогольні напої швидко поширилися країнами світу, насамперед за рахунок промислового виробництва алкоголю з дешевої сировини. На сьогодні сподівання спиртних напоїв на земній кулі характеризується колосальними цифрами.

ГРУПА 2 - Дослідники

Повідомлення учня.

Швидко згоряючи, спирт віднімає у клітин кисень і воду. Зневоднені клітини зморщуються, діяльність їх ускладнюється. Найбільше алкоголь вражає нервові клітини та клітини печінки. Він швидко всмоктується в кров у шлунку (20%) і кишечнику (80%). Еталон та продукти його метаболізму порушують проникність мембран клітин. Ось чому навіть при одноразовому вживанні дози спиртного у людини часто виникають симптоми гострого отруєння: нудота,слабкість тощо (див. додаток 1)

Додаток 1

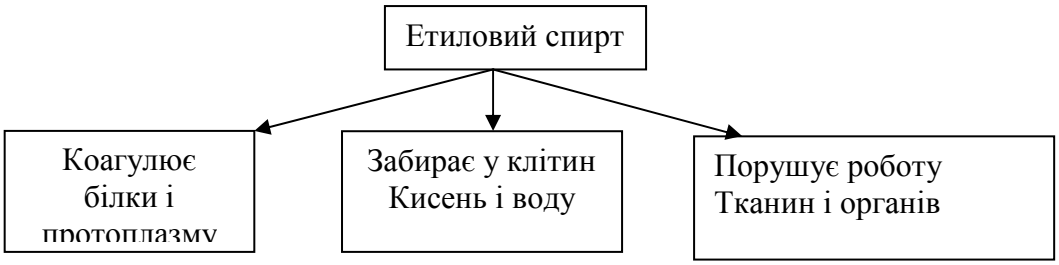

Повідомлення учня. Ми досліджували шкідливій вплив алкоголю на органи кровообігу та серце. І виявили, що алкоголь і шкідливі продукти його метаболізму руйнують еритроцити, знижують вміст гемоглобіну, а також імунні властивості крові. Склянка пива чи горілки викликають негайне прискорення серцебиття до 100 й більше ударів на хвилину, паузи серця для відпочинку при цьому зменшуються, що призводить до дистрофічних змін серця, між волокнами якого з`являються прошарки жиру. Серце розширюється, стає в`ялим. У медицині для позначення цього явища є спеціальний термін – «бичаче серце». Розширене, мляве, ожиріле серце алкоголіка погано працює, не забезпечуючи нормального кровообігу.

Повідомлення учня. Крім того, алкоголь руйнує внутрішню оболонку судин. На стінках судин внаслідок порушення жирового обміну відкладають жироподібні речовини солі Кальцію, тобто утворюються атеросклеротичні бляшки , а отже, розвивається атеросклероз судин. Судини втрачають еластичність, стають крихкими, що може призвести навіть до внутрішньої кровотечі.

Алкоголь підвищує також здатність крові зсідатися, внаслідок чого в судинах утворюються тромби, які закупорюють їхній просвіт, а це призводить до інфаркту міокарда, інсульту, тобто ураження цілої ділянки серця або крововиливу в мозок (див. додаток 2).

Додаток 2

Повідомлення учня. Я досліджував шкідливий вплив алкоголю на органи травлення і печінку. Сила подразнюючого ефекту алкоголю на ці органи залежить від концентрації. Коли вона становить 20 %, то з'являється відчуття тепла та легкого опіку слизової оболонки; при 50% подразнюється шкіра, а якщо концентрація алкоголю становитиме 50-60 %, опіки переходять у болі та спазми. Алкоголь є основою розвитку виду гастритів та виразки шлунку. Печінка, очищуючи кров, насичену алкоголем, теж зазнає тяжких ушкоджень через відмирання клітин. Часто згадані вище хвороби переходять у рак та інші захворювання, які призводять до розкладу всього організму.

Я вважаю, що міра вживання алкоголю залежить від свідомості людини. Людина сама робить все, що задумала, алкоголь же лише підштовхує її на безглузді дії та вчинки (див. додаток 3).

Додаток 3

Повідомлення учня. Шкідливий вплив має алкоголь і на органи дихання та нирки. Алкоголіки дуже часто хворіють на запалення легенів та хронічний бронхіт. У них уповільнюється дихання, зменшується обсяг повітря, що надходить до легенів. Пари

алкоголю впливають на верхні дихальні шляхи та легеневі альвеоли. Їх тканина втрачає еластичність, усередині них відбувається надлишкове виділення слизу, що спричиняє кашель. Голос у алкоголіків грубий, зі своєрідним тембром, тому що від парів спирту запалюються і товстішають голосові зв'язки. При частому вживанні алкоголю відбувається запалення нирок, що призводить до їх зморщування. Їх функція порушується, клітини виснажуються, виникають хвороби сечовидільних шляхів. Ззовні це проявляється у набряках на обличчі та ногах.

Отже , відповідь на запитання «Чи варто вживати алкоголь і так отруювати свій організм?» є очевидною (див. додаток 4).

Додаток 4

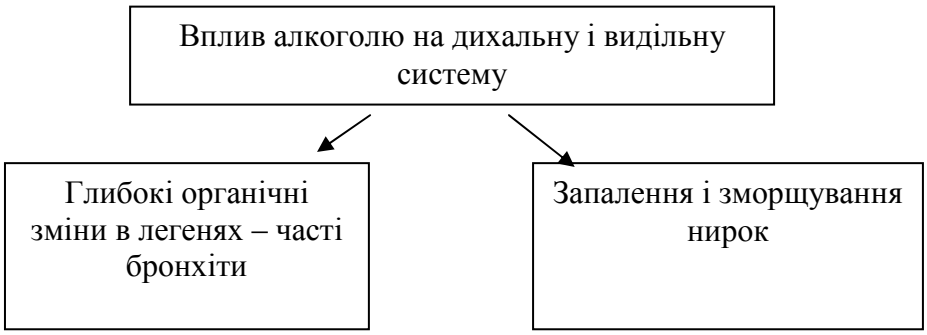

Повідомлення учня. Особисто я вирішив розглянути згубний вплив алкоголю на нервову систему та психіку людини.

Коли людина вживає алкоголь, насамперед страждає її психіка. Людина стає грубою, у неї порушується пам'ять, виникають зорові та слухові галюцинації. З часом вона стає небезпечною для суспільства, оскільки вже не може керувати своїми діями. Алкоголік погано спить, сон не приносить йому полегшення і відчуття бадьорості. Часто сняться жахи. Ще у людей, котрі вживають алкоголь у великих дозах, розвиваються патології спинного та головного мозку. Енцефалопатія – одне з таких захворювань. Воно супроводжується частими головними болями, запамороченнями та втратами пам'яті, зниженням фізичної та розумової активності. У клітинах мозку є багато жироподібних речовин, які розчиняють спиртами. За допомогою мічених атомів було доведено, що алкоголь і продукти його метаболізму затримуються у мозку до 15 діб.

Найважчу вбивчу дію сприяє алкоголь на центральну нервову систему, особливо на головний мозок. Передусім погіршується робота кори головного мозку. Алкоголічні поліневрити найчастіше вражають ноги. Спочатку в ногах з'являються поколювання, потім зникає чутливість, розвивається слабкість під час ходіння. М'язи ніг стають в'ялими. Через деякий час хворий перестає ходити. Алкогольні поліневрити можуть супроводжуватися розладами пам'яті. Людина не запам'ятовує поточних подій, часто виникають провали в пам'яті. Іноді в алкоголіка виникає диплопія – роздвоєння видимих предметів, що спричиняється токсичною дією алкоголю на центр руху очей. Характерна патологія таких хворих – тремтіння рук, в результаті людина не може працювати там де потрібна точність рухів, оскільки йде ураження вестибулярної системи (див. додаток 5).

Додаток 5

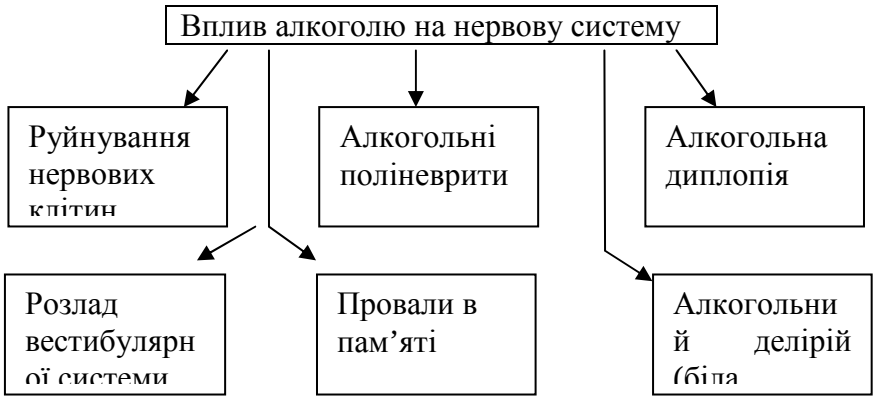

Повідомлення учня. Я розповім про вплив алкоголю на потомство. Ще в давні часи люди помічали, що від п'яниць народжуються діти з різними фізичними та психічними вадами . Арістотель наголошував, що жінки – п'яниці народжують п'яниць. За даними статистики, ускладнення вагітності мають 28% жінок, які вживають алкоголь, недоношені діти народжуються у 34% таких жінок, а мертві – у 25%. Діти, які народились від алкоголіків, навіть якщо вони не страждають психічними патологіями, ростуть слабкими, неврівноваженими, образливими, часом злими і жорстокими . У них часто розвиваються невротичні стани, розладу сну (див. додаток 6)

Додаток 6

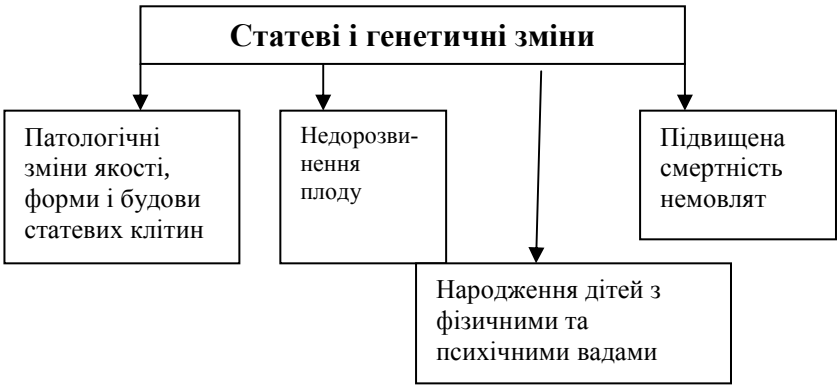

Повідомлення учня. Отже, підсумовуючи роботу нашої групи, можна сказати, що за великим рахунком людина, яка вживає алкоголь, прирікає себе на передчасну старість, скорочення тривалості життя а 15-20 років і деградації своєї особистості.

ГРУПА 3 - Соціологи.

Вживання алкоголю не лише затьмарює розум, але й убиває: тисячі людей щорічно помирають виключно через алкогольні отруєння. Протягом 1998 - 2010 років в Україні смертність через зовнішні причини, безпосередньо пов'язані із зловживанням алкоголем, у розрахунку на 100тис. осіб зросла удвічі: серед чоловіків – з 26,5 до 53 осіб, а серед жінок – з 5, 2 до 11, 6. Щорічно в нашій країні гине понад 10 тис. осіб лише від недоброякісної та підробленої горілки. Вдумайся в цю страшну цифру! За 10 років війни в Афганістані наша країна втратила менше людей, ніж втрачає за рік цього страшного зілля.

Помиляється той, хто вважає, що для смерті людини потрібна досить велика кількість алкоголю. Цілком достатньо незначної дози, яку може не витримати серце або з якою не впорається печінка!

Зловживання алкоголем може привести до враження нервової системи, хронічного алкоголізму або цирозу печінки (незворотне захворювання , яке призводить до смерті).

Для сп'яніння підлітку треба набагато менше алкоголю, ніж дорослій людині! Тож не бери поганий приклад з тих молодих людей, які зробили своїм «товаришем» пляшку. Отже, як свідчить соціологічні дослідження, на превеликий жаль, майже 3% хлопців і 1% дівчат можно віднести до залежних від алкоголю, оскільки вони практично щоденно його вживають. Не вір тим, хто говорить, що пиво та слабоалкогольні напої не страшні для здоров'я (зростання виробництва пива, кількості його торгових марок призвели до того, що цей напій стає неодмінним елементом молодіжної субкультури, за даними соціологів майже кожна четверта молода людина (23%) вживає пиво щотижня, а більше 6% - щодня).

Для багатьох підлітків випивка – це свого роду діяльність, спосіб прикрасити монотонне існування, а розповіді про те, як вона діставалася, і які «приколи» були після, стають головною темою. Але невже це найцікавіше, що ти можеш розповісти про себе і почути від інших?

Пам`ятай, що кожен, хто випиває, може стати алкоголіком.

Взагалі, зовсім не обов`язково пити в компанії для того, щоб привернути до себе увагу та почуватися гарно і комфортно. Придивися до себе, пізнай свої сильні сторони, вмій відстоювати свої погляди, і ти завжди зможеш зарекомендувати себе як цікаву, неординарну особистість.

Видатний психіатр і суспільний діяч, борець з алкоголізмом, академік Володимир Михайлович Бехтерєв (1957-1927) так охарактеризував психологічні причини пияцтва: « Уся справа в тім, що пияцтво є віковим злом, воно пустило глибокі корені в нашому побуті і породило цілу систему диких питних звичаїв. Ці звичаї вимагають пиття і частування вином з будь-якої нагоди»

Потреба в алкоголі не входить до числа природних життєвих потреб людини, як, наприклад, потреба в кисні або їжі, і тому сам по собі алкоголь не має спонукальної сили для людини. Потреба ця, як і деякі інші «потреби людини (наприклад куріння), з'являється тому, що суспільство, по-перше, виробляє даний продукт і по-друге, "відтворює" звичаї, форми, звички й забобони, пов'язані з його споживанням. Зрозуміло, що ці звички не властиві всім однаковою мірою.

ГРУПА 4 - Психологи

З чого починається пияцтво?

Причини першого прилучення до алкоголю різноманітні. Але простежуються їх характерні зміни, залежно від віку.

До 11 років перше знайомство з алкоголем відбувається або випадково, або його дають «для апетиту», «лікують» вином, або ж дитина сама з цікавості пробує спиртне (мотив, головним чином, властивий хлопчикам). У більш старшому віці це частіше трапляється з традиційних приводів: «свято», «сімейне торжество», «гості» і т.д. Зазвичай, це буває, так би мовити, «безневинна» чарочка на честь дня народження або іншого свята. І хоча це відбуваються за згодою батьків, у колі родини, і все ж таке долучення дітей до вина небезпечне. Адже варто раз доторкнутися до спиртного, як уже знімається психологічний бар'єр, і підліток вважає себе спроможним випити з товаришами або навіть сам, якщо з'являється така можливість. Недарма в народі говорять: «Ріки починаються зі струмочка, а пияцтво з чарочки».

З 14-15 років з'являються такі приводи, як «незручно було відстати від хлопців», «друзі умовили», «за компанію», «для хоробрості» і т. д.

У цілому мотиви вживання спиртного підлітками поділяються на дві групи. В основі мотивів першої групи лежить бажання дотримуватися традицій, випробувати нові відчуття, і т. п. Формуванню цих мотивів сприяють деякі властивості психіки неповнолітніх, прагнення бути як усі, намагання наслідувати старших і т. п. Віковими особливостями підлітків певною мірою можна пояснити і вживання ними спиртних напоїв

«для хоробрості». Цей мотив пов'язаний з відсутністю в неповнолітніх життєвого досвіду, знань, що дозволяють їм вільно вступати в спілкування з оточуючими (наприклад, з особами більш старшого віку, дівчатами).

Усі ці групи мотивів першого знайомства з алкоголем більш притаманні хлопцям. Для дівчат типова в основному друга, «традиційна» група мотивів.

До числа цих мотивів входить прагнення позбутися від нудьги. У психології нудьгою називають особливий психічний стан особливості, пов'язаний з емоційним голодом. У підлітків цієї категорії істотно ослаблений або втрачений інтерес до пізнавальної діяльності. Підлітки, вважають спиртне, майже не займаються громадськими справами. Істотні відхилення спостерігаються у структурі їхнього дозвілля. Ці підлітки менше цікавляться художньою літературою, рідко беруть участь у самодіяльності, майже не бувають у театрі, не мають інтересу до серйозної музики, живопису.

Нарешті, деякі підлітки споживають спиртне, щоб зняти з себе напругу, звільнитися від неприємних переживань. Напружений, тривожний стан може виникнути у зв'язку з певною ситуацією в родині, шкільному колективі.

Для підлітків характерно проведення вільного часу переважно з друзями. І хоча підліткові групи складаються стихійно, їх становлять хлопці та дівчата, близькі за рівнем розвитку, запитами й інтересами. Але якщо підліткова група не об'єднана якоюсь корисною діяльністю, у ній переважає «порожнє» проведення часу, і така група нудьгуючих стає сприятливим середовищем для вживання спиртних напоїв.

Отже, загалом мотиви першої спроби алкоголю такі:

- Бажання потрапити до певного кола однолітків,

Де споживання спиртного є звичайним явищем;

- Бажання здаватися дорослішим;
- Вважають що це модно і «круто»;
- З метою розслабитися, позбавитись відчуття сором'язливості;
- З метою позбутися стресу;
- З метою розвеселитися;
- стимул до спілкування;
- через тиск оточення;
- заради солідарності з компанією;
- як «анестезію» від звичайної образи, горя або фізичного болю.

Головна небезпека першої спроби алкоголю для незрілої особистості полягає в тому, що, відчувши потягу до спиртного, підліток з біологічною схильністю до алкоголізму стає алкоголіком практично відразу, навіть не встигнувши зрозуміти що з ним сталося.

ГРУПА 1 - Історики

Історія наркоманії

Наркотик(*від грец.*- той, що призводить до заціпеніння, одурманює) – група природних і штучних речовин, які діють болезаспокійливо і снодійно та викликають фізіологічне звикання. Наркотики впливають на нервові центри головного мозку, штучно створюють радісний настрій, хворобливу, незвичайну веселість- ейфорію, а іноді й порушення свідомості. У патологічних випадках цей стан може бути цілком нереалістичним, викликати манію величі та невразливості.

Більшість сучасних наркотиків виготовляється хімічним способом – кокаїн, героїн, ЛСД. Амфетаміни мають рослинне походження, традиції їх вживання на Сході сягають тисячі років. Європейська цивілізація стала по-новому відкривати для себе ці речовини лише у XIX ст. (при цьому лікарі сподівалися, що синтез нових ліків допоможе здійснити прорив у терапії). Так, у 1845 р. психіатр Жак Жозеф Моро заснував у Парижі клуб аматорів гашишу. До речі, членами цього клубу були Олександр Дюма, Теофіл Готьє, Ежен Делакруа. 1860 р. німець Альберт Німан виділив із листя коки хлоргідрат кокаїну, а через 20 років Зигмунд Фрейд уже пропонував його своїм пацієнтам. Німець Генріх

Дрезер у 1898 р. синтезував героїн, що діє в сто разів сильніше ніж опіум-сирець. Морфій був отриманий німцем Фрідріхом Сертюрмером ще в 1803 р. з опіуму.

Винахід у 1853 р. Шарлем Габріелем Провазом шприца для ін'єкцій започаткував новий етап у вживанні наркотиків. Дія речовин, що потрапляють безпосередньо в кров, посилаються багаторазово. Сьогодні вживання наркотиків пов'язують насамперед з ін'єкціями (хоча їх ще курять, їдять, п'ють і нюхають).

В Європі спалах наркоманії прийшовся на 1840 р. , коли в Англії тривала боротьба з алкоголізмом. Тоді в Манчестері аптечні торговці виготовляли опіум пігулки для робітників, яким алкоголь, що подорожчав, був недоступним. В Ірландії вибухнула епідемія ефіроманії (щоправда, завдяки цьому було відкрито загальний наркоз). Застосування морфію під час громадянської війни у США для знеболювання поранених призвело до поширення морфінізму. У 70-х роках XX ст. емігранти з Китаю заразили Новий Світ згубною пристрастю до куріння опіуму. У Росії у період революції та громадянської війни використовувся кокаїн, який вважався ліками від депресії. У США у 1920-1930-ті рр. у часи сухого закону багато людей перейняли у робітників латиноамериканського походження звичку курити марихуану.

Групу наркотиків у вузькому розумінні складають так звані опіати – речовини, які добувають з маку: морфін. кодеїн, героїн, метадон. При їх вживанні виникає ейфорія, тіло стає начебто невагомим, зникають тимчасові та просторові межі. Проте ціна гострих відчуттів є дуже високою: людина швидко опиняється у фізичній та психологічній залежності від опіатів, що змушує її постійно підвищувати дозу. Передозування нерідко призводить до пригнічення діяльності дихального центру та смерті.

У десять разів сильніший за морфін інший опіат- героїн. Він викликає відчуття блаженства, яке незабаром змінюється на почуття задоволення, захищеності. Але виявилося, що фізична залежність від цього препарату в 91% осіб, які почали його вживати, виникає менше ніж через три тижні. Героїн швидко руйнує мозок і нервову систему, людина миттєво деградує. Смерть від передозування героїну може наставати вже через рік-півтора після першого прийому.

Бензендрин був першим амфетаміном . Його застосовували в роки Другої світової війни для подолання втоми солдат. У 1970-х рр. цей препарат лікарі призначали для зниження апетиту і схуднення. Джон Боулбі описав клінічний стан застосування бензендрину, коли людина, що приймає цей препарат, не відчуває провини за свої злочини. Встановлено, що амфетаміни пригнічують кров'яний тиск і у великих дозах викликають почуття ейфорії. Вживання амфетамінів початково викликає відчуття фізичного задоволення, людина почувається у формі. Внутрішньовенна ін'єкція амфетаміну у великій дозі відразу ж викликає спалах гострої насолоди, що можна порівняти із сильним оргазмом. Потім настає стан інтелектуального збудження, у людини з'являється непереробне бажання говорити, творити, а токож- ілюзорне почуття переваги над іншими.

ГРУПА 3 - Соціологи.

Проблеми наркоманії і токсикоманії довгий час замовчувалися і приховувалися, що створило умови для їх значного поширення серед молоді, особливо підлітків. Це явище стало справжньою загрозою для молодого покоління. У підлітків, які вживають наркотики, перш за все пошкоджується **нервова система,** може виникнути епілепсія, недоумкуватість. Грубі зміни, що призводять до інвалідності, настають при наркоманії і токсикоманії катастрофічно швидко: в 10-20 разів швидше, ніж при алкоголізмі. Крім того, в одурманеному стані підлітки втрачають контроль за кількістю наркотичної речовини, що часто призводить до смертельних отруєнь. Головна небезпека полягає в деградації особистості. Наркомани перестають цікавитися своєю роботою, а потім і зовсім її залишають. Повільно послаблюються і припиняються корисні соціальні зв'язки з однокласниками, колегами, друзями, виникають ускладнення в сім'ї , формуються

егоїстичні риси характеру, брехливість, лицемірство, увага концентруються лише на власній особистості і проблемі придбання наркотиків.

Злочинність та наркотики - ці два поняття тісно пов'язанні одне з одним. Наркотики знижують рівень самоконтролю людини, провокують вихід ненависті та злоби, що є в глибині свідомості людини, порушують чіткість логіки та мислення, у людини спотворюються поняття про совість, здоровий глузд. Іноді кур'єрами використовують дітей віком 12-13 років, оскільки вони не несуть карної відповідальності. Платнею за цю роботу є наркотики. Кожна четверта жінка у віці до 35 років зазнає сексуальному нападу, у 60% випадків злочинець перебував під впливом наркотику або алкоголю. І якщо раніше злочини скоювалися незнайомими людьми, зараз тенденція змінилася – більшість злочинів скоюються між людьми, які знають одне одного.

ГРУПА 4 - Психологи.

Причини вживання наркотиків підлітками

Підлітки через наркотики втікають від гнітючої дійсності: жорстокості дорослих, байдужості, психічного і фізичного насилля, бідності, зневаги, тощо. Фантастичний світ наркотичного сп'яніння на якусь мить відволікає їх від проблем, яких вони не можуть вирішити.

Іншим вирішальним фактором, що впливає на прагнення підлітка спробувати наркотик, є колектив. Коли друзі вживають, дуже важко встояти проти їх тиску. Люди бояться виглядати «білими воронами», що їх будуть обговорювати, переслідувати. « краще я прийму наркотик, буду своїм, ніж самотнім». 15-річний підліток говорить: « Майже всі вважали, що приймати наркотики - це засіб знайти друзів, подруг і просто бути «крутим». Тому я не відмовився».

Ще одним важливим фактором, що підштовхує неповнолітнього до наркотиків, є складні фізіологічні та психологічні процеси, які відбувають в організмі підлітка і викликають у батьків і вчителів труднощі у спілкуванні, непорозумінні, конфлікти. У підлітковому віці існує гостра проблема самореалізації, самоствердженні, самовизначенні, а також прагнення не бути гіршим за інших і мати можливість виявити себе. Психологічна особливість неповнолітнього така, що він не може довго залишатися в ізоляції і шукає товариство, де його зрозуміють, оцінять й приймуть як свого. Цю особливість необхідно враховувати батькам і викладачам, щоб вчасно підтримати підлітка і не виштовхнути його на вулицю.

Деякі люди хочуть виділитися, прагнуть самоствердження: «от я який». Наркоманія їх приваблює, тому що забороняється законом. Деякі люди вважають, що вживання наркотиків виділяє їх серед інших людей. Це може бути способом ствердження, проявом протесту проти складних життєвих обставин.

Незважаючи на небезпеку, декого приваблює стан розкутості, а також видіння та галюцинації, які супроводжують стан наркотичного сп'яніння. Не вистачає уваги, любові, турботи, існує якась порожнеча у душі. Коли вдома нема чим заповнити цю порожнечу вони починають шукати емоційні переживання в іншому місці. Якщо у сім'ї є тепло та турбота, підліток ніколи не стане на цей шлях.

ГРУПА 5 – НАРКОЛОГИ.

Процес звикання організму до наркотиків.

Процес фізичного та психологічного звикання відбувається у кілька стадій:

- 1-шаг - пробна. Звичайно перший досвід з наркотиками відбувається випадково, через допитливість: «Я просто зараз спробую і більше не буду його торкатися. Але я буду знати, що це таке. І нічим вони мені не зашкодять»;
- 2-га – соціальна. Людина продовжує вживати наркотики під впливом ореолу, що створюється соціальним середовищем навколо наркотиків, а також бажання

випробувати їх ефект на собі, тому лише піддається спокусі спробувати ще раз і навіть проекспериментувати з іншими;

- 3-тя – звикання. Приймання наркотиків стало звичко, людина повністю опиняється під їх впливом. Фізична та психологічна залежність розвинулася до такої стадії, що наркотик просто необхідний для підтримки «нормального» існування. На цій стадії наркотик абсолютно контролює поведінку людини, яка повністю втрачає волю своїх дій;
- 4-та – наркотична залежить (стійка наркоманія). Коли людина продовжує приймати наркотики, незважаючи на їх негативний вплив на здоров'я, життя у суспільстві та власне фінансове становище;
- 5-та – повна та абсолютна залежність. Людина безсила опиратися наркотикам. Наркотики стають найголовнішим у його житті. Наркоман витрачає весь свій час на придбання та вживання наркотиків. Він живе, щоб вживати наркотики, і вживає їх, щоб жити. Медики так описують стан наркомана: «Суб'єктивно наркомани відчувають цілий комплекс відчуттів, із яких основним є відчуття теплової хвилі, які інколи порівнюються з відчуттям оргазму… У наркомана в стані ейфорії з'являється бажання усамітнитися.У стані ейфорії у людини пропадає відчуття часу… Інколи виникають слухові галюцинації… Наркоманам сняться неймовірні «сни», і їхня власна думка, як вони розповідають, не бере ніякої участі у їх фантазіях». А професор Карл Шрофф описує власний наркотичний експеримент: «Раптом я відчув, що в голові і вухах сильно зашуміло. Здалось ніби шумить кипляча вода. Одночасно все навколо засвітилося приємним світлом, яке, здавалось, просвічувало моє тіло і робило його прозорим. Свідомість проясніла, і перед очима швидко промайнули казкові видіння і картини ».

Життя безнадійного наркомана майже завжди закінчується в'язницею, ізоляцією або смертю.

Процес відвикання від наркотику дуже важкий, тому що наркотична залежність не тільки фізична, а й психологічна. Наркомана зупиняє страх ломки, коли болить та ломить усе тіло: руки, поперек, розколюється голова, очі не витримують світла, кашель, нежить, блювання – і так продовжується досить довго. Багато разів наркомани намагаються зупинитися, але у процесі ломки багато хто здається.

IV. Підсумки уроку

Формулювання висновків.

Висновки. Соціальна небезпека наркоманії та алкоголізму: непрацездатність, матеріальні збитки, розпад родин, злочини, тягар для суспільства; фізична – розлад усіх систем організму (у першу чергу нервової), фізична деградація, рання смертність; психологічна – деградація людини як особистості.

Викладач пропонує учням розірвати свою модель здоров'я і запитує: «Що кожен з вас при цьому відчуває?» Учні по черзі висловлюють свої думки. Викладач робить порівняння: отже коли людина зловживає спиртним або стає на шлях наркоманії ,то також руйнує своє здоров'я і життя вцілому.

Використана література

1. *Богоявленская А.Е.* Активные формы и методы обучения биологии. – М.: Просвещение, 1996.
2. *Гордієнко І.І., Герасименко І.Ф.* Природоохоронна освіта в школі. – К.: Рад. Шк., 1981.
3. Максимов В.Н., Груздева Н.В. Межпредметные связи в обучении биологии. – М.: Просвещение, 1987.

4. *Малис С.С., Малис С.А.* Активные и методы обучения биологии. – М.: Просвещение, 1998.
5. *Пометун О.І., Пироженко Л.В.* Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання. – К.: А.С.К., 2005.
6. *Розенштейн А.М., Пугал Н.А.* Использование средств обучения на уроках биологии. – М.: Просвещение, 1989.
7. *Сивоглазов В.И.* Биология в школе. – М.: Просвещение, 1987.
8. Сиротинко Г.О. Сучасний урок інтерактивної технології навчання. – Х.: Основа, 2003.
9. *Цепух Н.Ф., Гармаш І.І.* Біоніка в школі. – К.: Рад. шк., 1990.
10. *Шабатура М.Н.* та ін. Біологія людини: Підручник. Для 9-го кл. серед. Загальноосвіт. Навч. Закл. – 2-ге вид. перероб. – К.: Генеза, 2001.

Дунаєнко Софія Дмитрівна –
викладач вищої категорії, викладач-методист
Ізмаїльського вищого професійного училища
Київської державної академії водного транспорту
імені гетьмана П. Конашевіча-Сагайдачного

Методична розробка відкритого уроку

з предмету «Особливості зарубіжного сервісу»

на тему: «Правила приготування і подача різних видів фондю»

За формою проведення даний урок оснований на нетрадиційній діяльності учнів – урок самоврядування. Він відрізняється від традиційного метою, змістом, методами та засобами реалізації, рівнем активізації діяльності учнів, структурою, темпами, насиченістю технічними засобами навчання.

Готуючись до уроку, я чітко визначила - чому він конкретно повинен навчити, з чого починати і продовжувати розвивати і виховувати своїх учнів:

• визначила навчальну групу за спеціальністю «Виробництво харчової продукції» для проведення уроку самоврядування, а також дублера викладача – провідну ученицю даної групи;

• проаналізувала підсумки попередніх занять з метою виявлення недоліків та їх причин і внесла зміни у наступний урок;

• визначила основну методичну мету уроку;

• визначила тип, вид і структуру відкритого уроку та час, відведений на проведення кожного його елементу;

• склала розгорнутий план і сценарій проведення уроку;

• намітила практичні вправи для самостійної роботи учнів під час вивчення нового матеріалу;

• підготувала дидактичне і матеріально-технічне забезпечення уроку;

• визначила між предметні зв'язки;

• провела консультацію в даній групі з проведення уроку самоврядування, надала завдання – підготувати схеми приготування різних видів фондю, схеми сервірування столів до подачі сирного, м'ясного, рибного, грибного та шоколадного фондю, а також підготувати відео кліпи до показу з приготування сирного та шоколадного фондю;

• склала тести для самостійної роботи учнів на ПК за пройденим матеріалом на попередніх уроках;

• спланувала контроль якості знань, умінь, навичок учнів на уроці;

• визначила зміст і обсяг домашнього завдання.

Найбільш загальна характеристика сучасного уроку – це показник активності учнів, тому на уроці буде формування в учнів З, У, Н, на основі самостійної і усвідомленої активності. Для економії часу на уроці і більш глибокого розкриття вузлових питань теми будуть використані інтерактивні методи навчання та інноваційні технології (відео, персональні комп'ютери, мультимедійні системи, комп'ютерні мережі, знімні носії інформації, інтерактивна дошка).

План відкритого уроку – самоврядування:

Місце проведення: перший етап – кабінет інформаційних технологій;
Другий етап - кабінет «Організації обслуговування відвідувачів»
Тема уроку: «Правила приготування і подача різних видів фондю»
Тип уроку: урок узагальнення і систематизації нових знань, умінь, навичок.
Вид уроку: урок оснований на нетрадиційній діяльності учнів – урок самоврядування.
Методична мета уроку:

- усвідомлення і узагальнення нового навчального матеріалу з технології приготування і подачі фондю;
- вивчення послідовності приготування сирного, м'ясного, грибного та шоколадного фондю, правила сервірування столу для подачі готових фондю;
- розвиток творчості та усвідомленої активності учнів під час самоуправління на уроці;
- більш глибоке розкриття вузлових питань теми за допомогою використання інтерактивних методів навчання та інноваційних технологій;
- вторинне усвідомлення навчального матеріалу шляхом відтворення та застосування набутих знань у практичній діяльності, закріплення їх.

Матеріально – технічне забезпечення:

1. Персональні комп'ютери – 15 шт.
2. Інтерактивна дошка.
3. Відеокліпи з презентацією приготування різних видів фондю.
4. Фондюшниці – 2 шт.
5. Набір посуду, приборів до сервірування столу.
6. Опорні конспекти з приготування фондю.
7. Схеми сервірування столів до подавання готових фондю.

Дидактичне забезпечення:

1. Тести на виявлення рівня усвідомленості та глибини знань за пройденим матеріалом.
2. Плакат «Види фондю».
3. Дидактичний матеріал «Приготування та подача фондю».

Міжпредметні зв'язки:

1. Виробниче навчання .
2. Іноземна мова.
3. Санітарія і гігієна виробництва.
4. Кулінарна характеристика страв.

Література:

1..Н.Б.Ахропоткова «Довідник офіціанта, бармена» навчальний посібник, М., Академія,2009,

2. М.І.Білошапка «Технологія ресторанного обслуговування» навчальний посібник,М., Академія, 2006

3. С.Д. Дунаєнко «Дидактичний матеріал з приготування і подачі різних видів фондю» - з ємні носії інформації .

Хід уроку:

І Організаційна частина:

- привітання;
- перевірка наявності учнів;
- перевірка готовності до занять;
- заповнення журналу і рапортички.

II Актуалізація знань:

- повідомлення теми уроку і показ на інтерактивній дошці його назви – «Правила приготування і подачі різних видів фондю»;
- цільова установка і мета уроку;
- повторення попереднього навчального матеріалу – самостійна робота всіх учнів на ПК: відповіді на тестові запитання.
-

III Вивчення нового матеріалу, формування знань:

3.1 Історична довідка про приготування фондю.

3.2 Технологія приготування різних видів фондю :

• сирного - відеокліп, опорний конспект технології приготування і схема сервіровки столу до подачі фондю;

• м'ясного - опорний конспект і схема сервіровки столу до подачі фондю;

• рибного - опорний конспект і схема сервіровки столу до подачі фондю;

• грибного - опорний конспект і схема сервіровки столу до подачі фондю.

IV Застосування знань і формування вмінь і навичок :

4.1. Практичні вправи :

- перегляд відео кліпу «Приготування шоколадного фондю і «фонтану»;
- сервіровка столу до подавання шоколадного фондю;
- приготування і подача шоколадного фондю ;
- подача кави або чаю до десерту присутнім гостям на уроці.

V. Перевірка засвоєння нової інформації :

- Що означає слово «фондю»?
- Завдяки кому «фондю» отримало свою назву?
- Як називається жаростійкий посуд, в якому готують фондю?
- Як готують сирне фондю ?
- Які сири потрібно використовувати при приготуванні сирного фондю ?
- Який посуд і прибори сервірують на стіл перед подачею м'ясного фондю?
- Порадьте , будь ласка ,як приготувати рибне фондю?
- Грибне фондю – це смачно ?
- Особливості приготування десертного фондю.
- Засервіруйте стіл перед подачею шоколадного фондю .
- Чому сковорідку натирають тертим часником ?
- Яке вино подають до сирного фондю?
- Чому в сирне фондю додають крохмаль?

VI . Підведення підсумків уроку – викладач Дунаєнко С.Д:

- аналіз діяльності учнів на уроці ;
- аналіз помилок і їх причин;
- оцінювання роботи учнів.

VII. Домашнє завдання:

7.1 Підручник К.Б. Ахропоткова «Довідник офіціанта» 2009р.,стор. 193-195

7.2 Робота над конспектом:

• Скласти опорні конспекти до приготування м'ясного, грибного, рибного і шоколадного фондю ,

• Накреслити схеми сервіровки столу до тих же видів фондю.

7.3 Повторити теми уроків №11-16

• Підготуватися до тематичного оцінювання за темами 1-10.

Сценарій проведення відкритого уроку

І Організаційна частина (аудиторія «Інформаційних технологій»):

1. Здача рапорту старшиною групи про готовність учнів до уроку .

Викладач: Добрий день шановні гості та учні!

Учні: Добрий день !

Викладач: Готуючись до уроку, я визначила, що за формою проведення обраний урок буде оснований на нетрадиційній діяльності учнів – урок-самоврядування. І тому, прошу всіх учнів бути уважними, активними, допомагайте відповідями і діями дублеру викладача , оскільки найбільш загальна характеристика уроку – це показник активності учнів. Сьогоднішня мета уроку – учнівська самостійність, усвідомлена активність під час самоврядування на уроці.

ІІ Актуалізація знань:

На інтерактивній дошці написана тема та мета уроку.

Дублер викладача : сьогодні на уроці ми будемо вивчати тему, яку ви бачите на дошці: «Технологія приготування і правила подачі різних видів фондю»

Мета уроку :

- усвідомлення і узагальнення нового навчального матеріалу з технології приготування різних видів фондю і правил їх подачі;
- запам'ятовування послідовності приготування сирного, м'ясного, рибного, грибного та шоколадного фондю – складання опорного конспекту і схем сервірування столу до подачі готових фондю;
- для більш глибоко розкриття вузлових питань теми на уроці будуть використані інтерактивні методи навчання, самостійна робота на ПК, фронтальне опитування.

Перед вивченням нового матеріалу зараз повторимо попередній навчальний матеріал - ви самостійно на ПК будете відповідати на 10 тестових запитань впродовж 10 хвилин – (час пішов).

Тести

по темах уроків «Фламбування і траншування | страв і десертів»

1. Що означає французьке слово «flamber»?

а) смажити на сковорідці ; б) смажити на відкритому вогні ;
в) обдати полум'ям; * г) згоріти*

2. Який інвентар необхідний для фламбування| ?

а)одна спиртівка, гарідон, 2 виделки, 2 ложки, розливна ложка, сковорода, тарілки|
б) дві спиртівки, 2 виделки, ложка, сковорідка, тарілки, розливна ложка, гарідон;*
в) спиртівка, візок, виделка, ложка, сковорідка, розливна ложка;
г) дві спиртівки, гарідон, виделка, ложка, розливна ложка .

3. Організація робочого місця на столику :

а) на верхній полиці ліворуч – 2 спиртівки, в центрі – спеції, посуд для продуктів, розливна ложка; праворуч – пляшка з напоями, піднос з приладами, на другій полиці – сковорода, тарілки;*
б) на верхній полиці ліворуч - спиртівка, в центрі - дошка, праворуч - спеції, посуд, пляшки, на другій полиці – посуд, піднос з приборами, сковорода;

в) на верхній полиці ліворуч - пляшки з напоями, спеції, справа - спиртівка, на другій полиці – сковорода, посуд .
г) на верхній полиці ліворуч -2 спиртівки, в центрі – дошка, за нею продукти для фламбування, справа – пляшки з алкогольними напоями .

4. Щоб при фламбуванні вийшла золотиста скориночка на фруктах, що потрібно для цього зробити ?
а) змастити вершковим маслом і цукром;
б) обваляти фрукти в цукровій пудрі;*
в) збризнути лимонним соком ;
г) збризнути лікером ;

5. У яких випадках проводять траншування страв ?
а) коли холодні страви (щука, птиця, порося) зафаршировані;
б) коли холодні страви (щука, птиця, порося) залиті желе;
в) коли холодні або гарячі страви приготовані в цілому вигляді|виді| :
г) коли потрібно відокремити м'якоть у сирої птиці, риби, порося, окосту. *

6. Що є важливим поважним фактором при траншуванні?
а) уміння користуватися з приладами, не торкаючись м'яса руками ; *
б) перш ніж подати гостю м'ясо або рибу, потрібно спробувати його;
в) дотримувати правила санітарії ;*
г) дотримувати правила техніки безпеки .*

7. Який інвентар і пристосування потрібні офіціантові при траншуванні| ?
а) кухонний ніж, виделка столова, спецдошка з жолобками, приправи, 2 спиртівки|, тарілки, візок ;*
б) столові ніж і виделка, дошка, приправи,2 спиртівки ;
в) візок, спиртівка, приправи, столовий ніж і виделка;
г) дошка з жолобками, столові ніж і виделка, спиртівка .

8. Як організувати робоче місце при траншуванні птиці.
а) в центрі столу - блюдо з птицею, праворуч - дошка на вологій серветці і ножі, ліворуч – тарілка для кісток ;
б) в центрі столу – дошка на вологій серветці і ножі на дошці ручкою в правий бік; ліворуч – тарілка для подачі, праворуч від дошки тарілка з птицею, за дошкою – тарілка для кісток ;
в) в центрі столу – дошка на вологої серветки, на ній ніж ручкою у правий бік, за дошкою блюдо з куркою, ліворуч – тарілка для кісток, тарілки для подачі ;*
г) в центрі столу – дошка на вологій серветці, ліворуч - ніж і виделка, ліворуч - тарілки для подачі, за дошкою - блюдо з птицею.

9. Які частини м'якоті подають відвідувачеві після траншування порося?
а) вирізка, тонкий край, м'якоть з передніх і задніх ніжок;
б) вирізка, філе, товстий край, м'якоть із задніх ніжок;
в) корейка, реброва частина, крайка, м'якоть з передніх і задніх ніжок;*
г) вирізка, реброва частина, крайка, м'якоть з передніх і задніх ніжок.

10 Які операції виконують при траншуванні?
а) надрізають шкіру навколо голови, потім уздовж хребта, видаляють плавники і шкіру, потім філе на шматочки;

б) видаляють плавники і знімають шкіру, надрізав навколо голови і уздовж хребта, ділять на дві частини, потім філе нарізають на шматочки;
в) надрізають шкіру навколо голови, уздовж хребта, видаляють плавники, шкіру, потім відокремлюють філе з двох сторін і нарізають на порції;*
г) видаляють плавники, надрізають шкіру уздовж хребта, відокремлюють 2 філе, укладають філе на дошку і нарізають на порції.

Прошу відповідального підготувати апаратуру для перегляду відео кліпів.

Для учнів, що розв'язують тести - «час вийшов!» - дублер викладача виписує оцінки.

III. Вивчення нового матеріалу:
Технологія приготування різних видів фондю -

• сирного - відео кліп, опорний конспект технології приготування і схема сервіровки столу до подачі фондю.
• м'ясного - опорний конспект і схема сервіровки столу до подачі фондю.
• рибного - опорний конспект, і схема сервіровки столу до подачі фондю.
• грибного - опорний конспект, і схема сервіровки столу до подачі фондю.

Дублер викладача . Зараз я вас ознайомлю з історичною довідкою про появу фондю.

1. Історична довідка приготування «фондю».

«Фондю» в перекладі з французької означає «розплавлений».
«Фондю» - сімейство швейцарських страв, які готуються на відкритому вогні в спеціальному вогнестійкому посуді, який називається какєлон.

Легенда о створенні фондю розповідає, що ця страва придумана у XIV віці швейцарськими пастухами. Вони надовго йшли на горні пасовиська зі стадами й брали з собою невеличкий запас простих продуктів – сир, вино, хліб. Коли сир засихав, хліб черствів, а вина залишалось мало, пастухам приходилось розтоплювати у казані залишки вина з сиром й мокати в цю гарячу суміш шматки черствого хліба. Виходило дуже смачно і ситно. Так народилась ця класична страва. А свою назву воно отримало на честь імені людини – барона Фон Дю. Завдяки йому швейцарське фондю стало насправді національною стравою. Фондю – король швейцарської кухні.

Для приготування фондю використовують спеціальний посуд фондюшницю з чугунку, сталі або кераміки. Вона встановлюється на спиртівку. До комплекту також надходять спеціальні виделки з двома рижками та довгою ручкою.

У Швейцарії прийнято, щоб той, хто загубив свій шматочок у каструльці й витягнув пусту виделку виконав яке-небудь бажання сидячих за столом – можна співати, танцювати й навіть кукурікати.

В Америці, якщо упустить шматочок хліба дама, вона повинна поцілувати чоловіка сидячого справа від неї, а якщо чоловік – він повинен поцілувати хазяйку хати.

Вечоринка з фондю проста і приречена на успіх. Крім того фондю визволяє хазяйку від необхідності готувати велику кількість страв, гості самі собі готують за столом.

Фондю цікаве ще й тим, що в фондюшницю можна мокати велику кількість різноманітних продуктів, потрібно лише тільки заглянути до холодильника й у вас можливо з'являться свої улюблені фірмові рецепти.

З технологією приготування і подаванням сирного фондю вас ознайомлять за допомогою відеокліпа та схеми (додаток 1).

Зараз є 3 основних варіанти рецепта сирного фондю:

- **класичне** – в білому вині розтоплюють до 5 сортів швейцарського сиру. Основа сирної маси - твердий сир емменталь, додають також грейєр, рокфор, проволане та гоуду;

- **італійське** – той самий класичний варіант, але з доданням шампіньйонів;

- **бургундське** - в біле сухе вино додають вишневий лікер та розплавляють 5 видів сиру.

Як засервірувати стіл до подачі фондю я продемонструю схему на інтерактивній дошці.
(Додаток 6)

3. Переходимо до другого питання – технологія приготування і подача м'ясного фондю (конспект, додаток 2).

Для його приготування потрібно 200 г яловичої вирізки (вирізки з телятини, свинини або м'яса індички), 700 мл рослинного масла (кукурудзяного або оливкового).

Гарніри: скибочки пшеничного хліба, листя зеленого салату ,свіжі помідори, редис, картопля, смажена у фритюрі, овочі, маринади, вершки, зелень петрушки, зелена цибуля.

Соуси: ремулад, томатний кетчуп, соус-хрін, яєчний, часниковий, майонез , ворчестерський.

Яловичину нарізають великими кубиками розміром 2,5 см, прикрашають зеленню петрушки і подають на тарілці або блюді. За бажанням можна попередньо натерти м'ясо часником. Металеву ємність для приготування фондю заповнюють наполовину рослинним маслом і ставлять на плиту. Щоб на столі перед гостями підтримувати рослинне масло на точці кипіння, каструлю ставлять на спиртівку. Кожен гість самостійно наколює шматочок м'яса на свою виделку з довгою ручкою і смажить м'ясо протягом 2-3 хв. у каструлі з киплячою олією, потім виймає вилку з м'ясом, кладе шматочок м'яса на свою тарілку і додає до нього будь-який з гарнірів, наявних на столі.

Схеми сервіровки стола до подачі м'ясного фондю зараз продемонструю за вашою підказкою.
Схема – додаток 7

4. Технологія приготування рибного фондю (схема опорного конспекту, який вона пояснює, додаток 3)

Сервіровка стола до подачі рибного фондю така. (схема – додаток 8)

Фондю з риби.

Для його приготування потрібно 250 г рибного філе (з прісноводної або морської риби) або креветок, лимонний сік, рідке тісто для смаження у фритюрі, 770 г рослинної олії (оливкової або кукурудзяної).

Гарніри такі ж, як для м'ясного фондю.

Рибне філе і очищені від панцира креветки відварюють, потім обсушують і збризкують лимонним соком. Відварену рибу нарізають кубиками розміром 2,5 см і подають на стіл на тарілці або на блюді. Гарніри готують так само як для м'ясного фондю і виставляють у блюдцях на столі, розігріте рослинне масло кип'ятять над полум'ям спиртівки. Перед кожним гостем ставлять миску з рідким тістом.

5. Технологія приготування і подача грибного фондю, (додаток 4).

У відео кліпі ви бачили як готували сирне фондю. Для грибного фондю теж потрібно ті самі продукти, щоб розплавити сир і приготувати сирну масу, але по-перше: відварюють гриби – шампіньйони , дають їм стекти , крупні перерізують; по-друге

нарізають хліб трикутниками і підсушують у тостері далі процес такий самий як при приготовані сирного фондю. Хто згадає послідовність приготування сирної маси?
Сервіровка грибного фондю – додаток 9.

Перерва – 5 хвилин: переходимо в аудиторію «Організації обслуговування відвідувачів»

IV Застосування знань і формування вмінь і навичок:

Останнє питання нового матеріалу – приготування і подача шоколадного фондю. За допомогою практичних вправ Яна Правдиченко та Таня Георгіца приготують шоколадне фондю, пригостять наших гостей чаєм і шоколадним фондю. (додатки 5, 10)

Поки вони готують робоче місце до приготування фондю, сервірують стіл до подачі чаю і шоколадного фондю , я проведу з вами фронтальне опитування:

- Що означає слово «фондю»?
- Завдяки кому «фондю» отримало свою назву?
- Як називається жаростійкий посуд, в якому готують фондю?
- Як готують сирне фондю ?
- Які сири потрібно використовувати при приготуванні сирного фондю ?
- Який посуд і прибори сервірують на стіл перед подачею м'ясного фондю?
- Порадьте , будь ласка ,як приготувати рибне фондю?
- Грибне фондю – це смачно ?
- Особливості приготування десертного фондю.
- Засервіруйте стіл перед подачею шоколадного фондю .
- Чому сковорідку натирають тертим часником ?
- Яке вино подають до сирного фондю?
- Чому в сирне фондю додають крохмаль?
- Відповіді на дані питання – додаток 11.
- А зараз прошу вашої уваги: дві учениці готують шоколадне фондю.

Прошу подати фондю і чай гостям, а всі учні в свої зошити записують опорний конспект і креслять схему сервіровки столу до подачі фондю. Фотоматеріали з уроку – додатки

V. Підведення підсумку уроку:

• аналіз діяльності учнів на уроці

Викладач: Шановні учні! Я виражаю вам свою подяку за проведений урок. Особливої подяки заслуговує учениця – дублер викладача, яка надала структурні елементи уроку в повному обсязі, докладно пояснила новий матеріал та провела експрес-опитування за пройденим матеріалом. Всі учні, які відповідали, на хорошому рівні володіли інтерактивними, комп'ютерними технологіями та вивченим матеріалом: робота з інтерактивною дошкою, персональними комп'ютерами, виконання практичних вправ з приготування шоколадного фондю.

Викладачем був проведений аналіз помилок та оголошені оцінки

Оцінювання роботи учнів здійснюється, враховуючі оцінки за тести на ПК і фронтальне опитування:

VI Домашнє завдання:

6.1 Підручник К.Б. Ахропоткова «Довідник офіціанта» м. А.,2009р.,стор. 193-195

6.2 Робота над конспектом:

• Скласти опорні конспекти до приготування м'ясного, грибного, рибного і шоколадного фондю ,

• Накреслити схеми сервіровки столу до тих же видів фондю.

7.3 Повторити теми уроків № 11-16

• Підготуватися до тематичного оцінювання за темами 1-10.

Схема приготування сирного фондю

Додаток 1

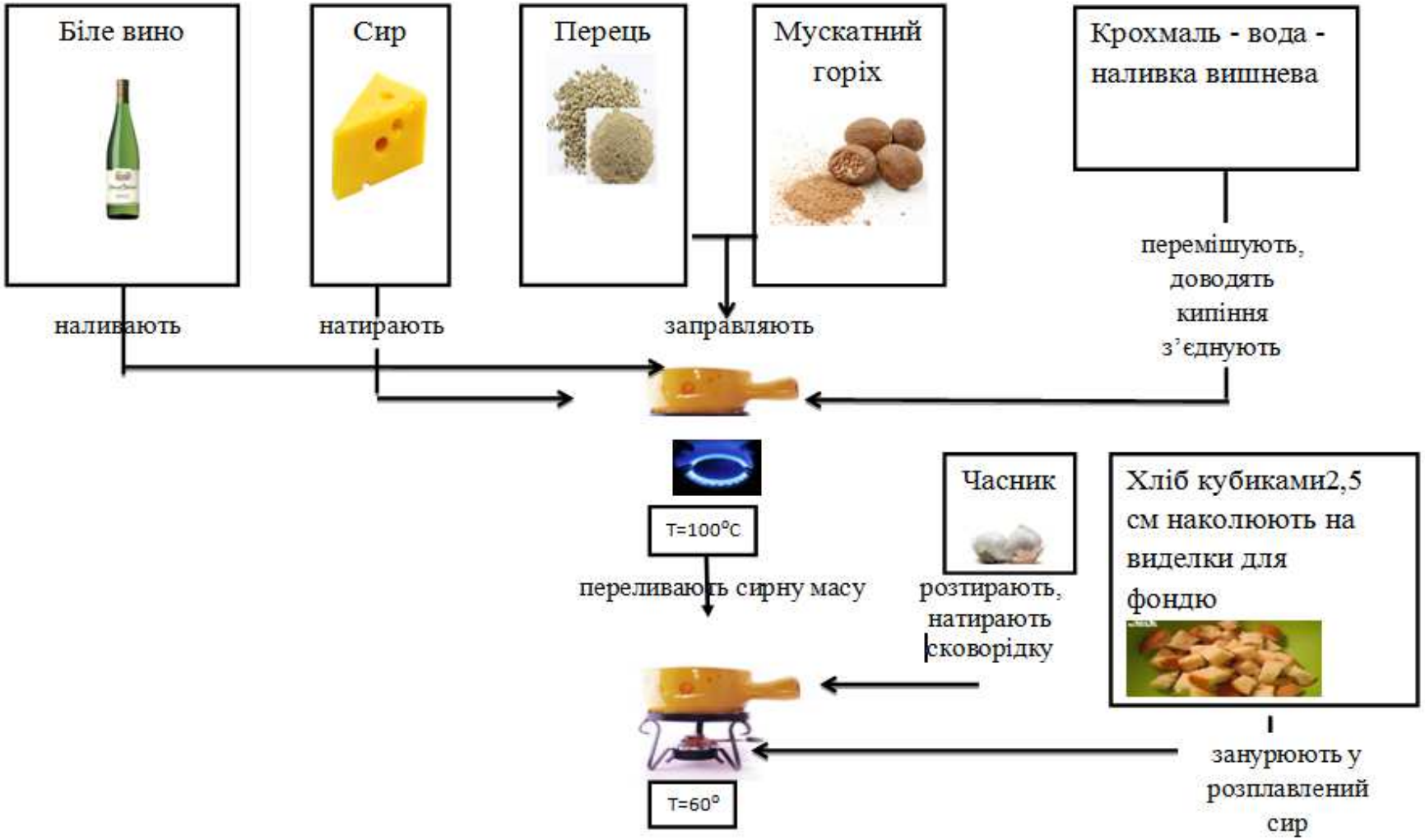

Додаток 2

Схема приготування м'ясного фондю

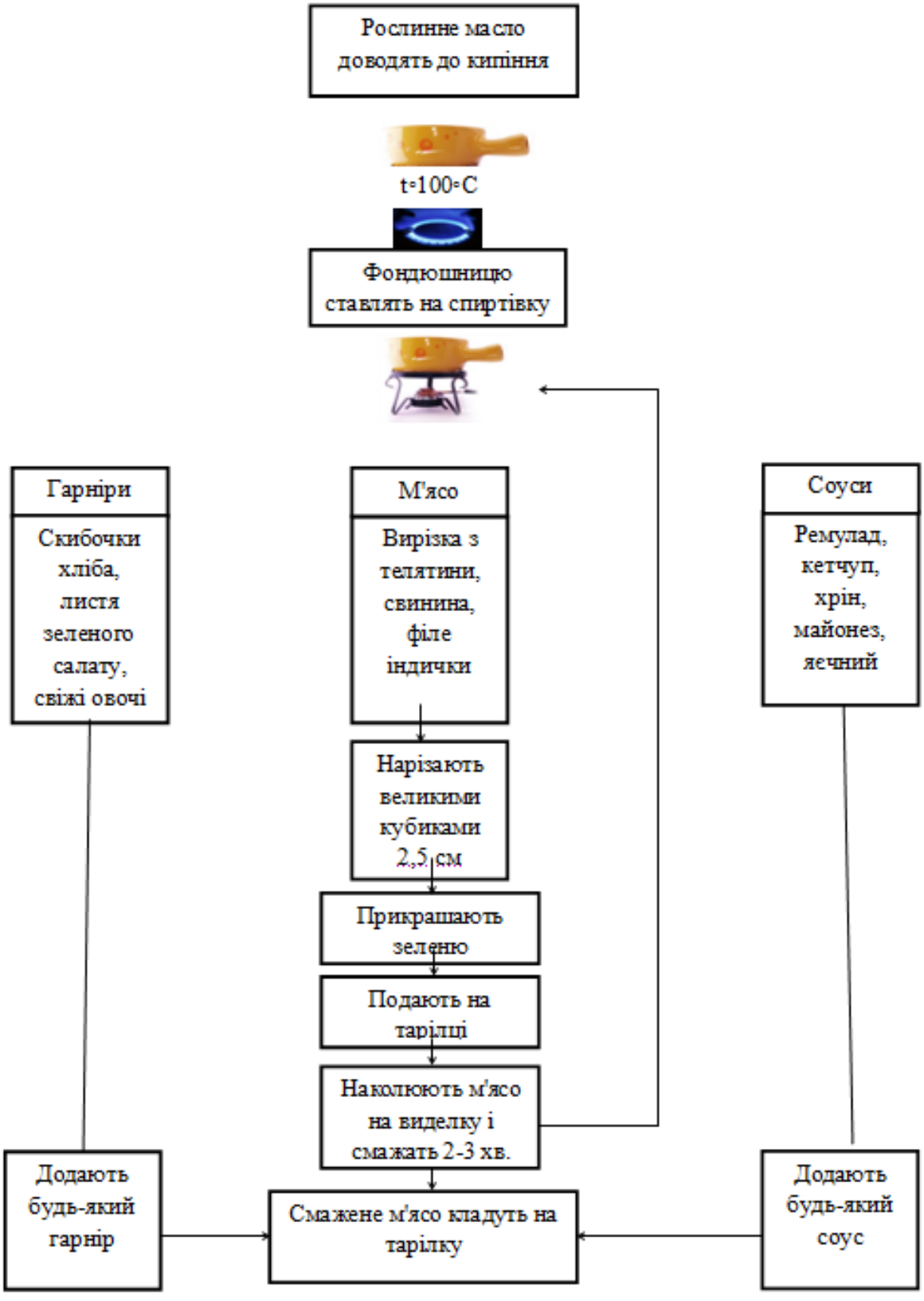

Додаток 3

Схема приготування фондю з риби

Лимонний сік

Рибне філе

Креветки

відварюють

збризнути

Обсушують

Нарізають кубиками 2,5 см

Подають на тарілці + Рідке тісто → Наколюють і кубик риби занурюють у клярі

Гарніри

Скибочки хліба, листя зеленого салату, овочі

Додають будь-який гарнір

Рослинне масло

Доводять до кипіння на плиті

t=100°C

Переставляють на спиртовку

Смажену рибу кладуть на тарілку

Додаток№4

Схема приготування грибного фондю

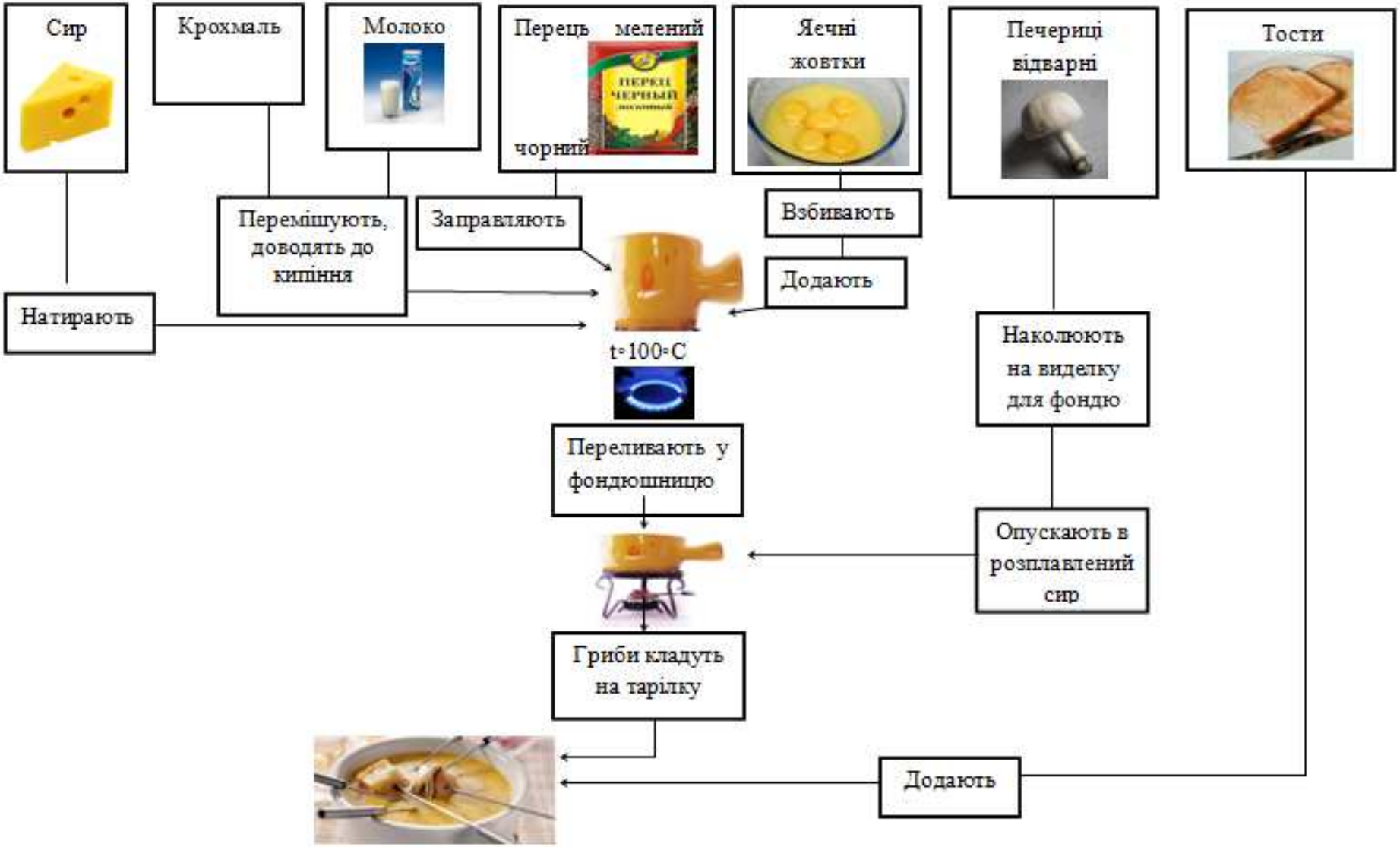

Додаток №5

Схема приготування шоколадного фондю

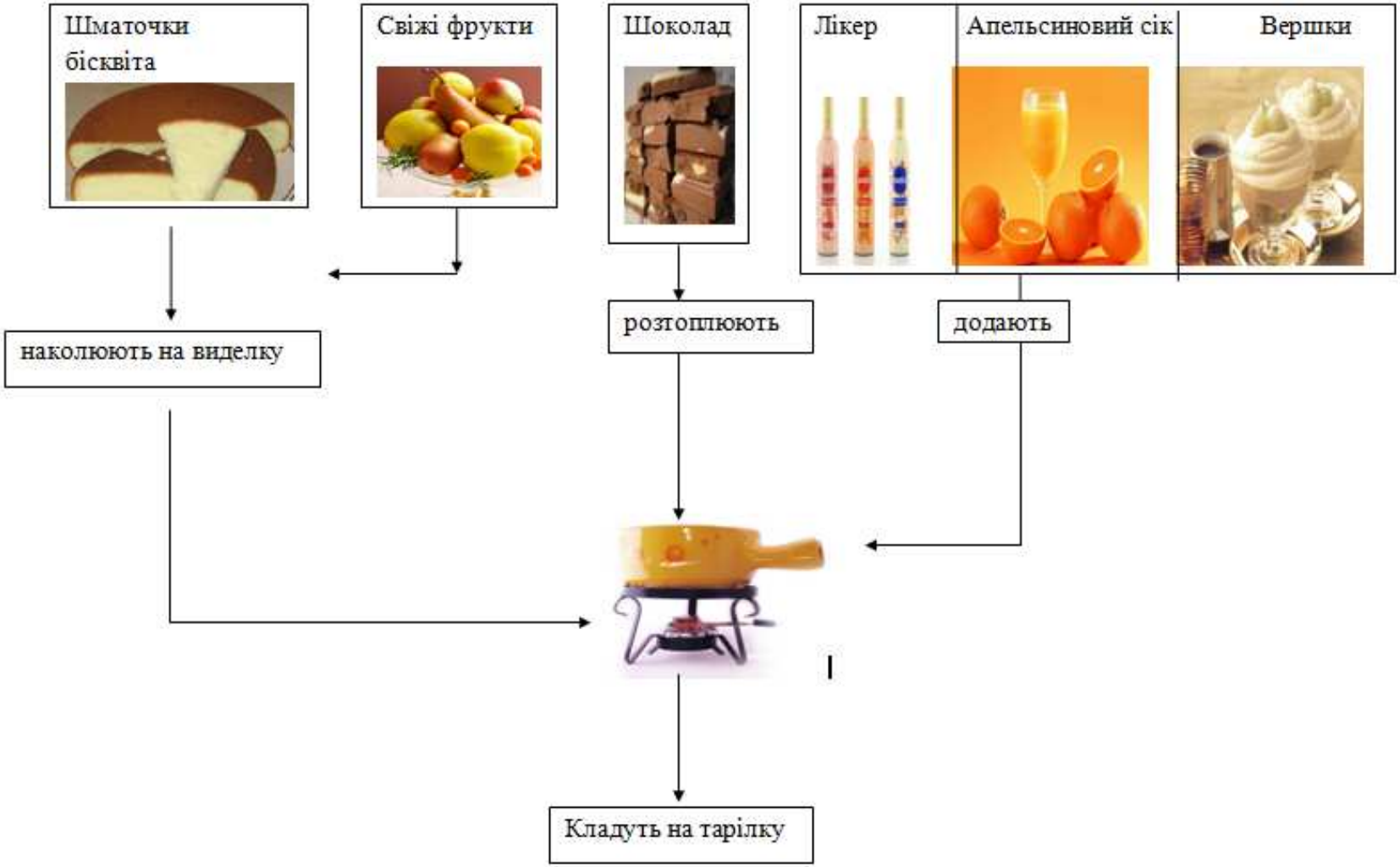

Додаток 6

Схема сервіровки столу до подачі «сирного фондю».

1- Закусочна тарілка;
2- серветка;
3- закусочний прибор;
4- рейнвейна чарка для білого вина;
5- розетка з кубиками хліба;
6- виделка для фондю.

Додаток 7

Схема сервіровки столу до подачі м'ясного фондю.

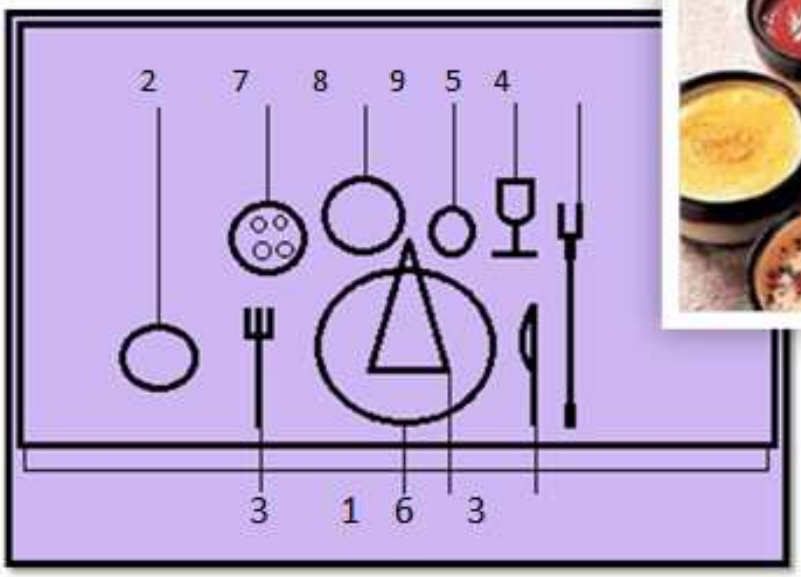

1- *Столова мілка тарілка;*
2- *Пиріжкова тарілка;*
3- *Столовий прибор;*
4- *Виделка для фондю;*
5- *Лафітна чарка для червоного вина;*
6- *Серветка;*
7- *Тарілка з шматочками м'яса;*
8- *Тарілка з гарніром (свіжі овочі);*
9- *Салатник з соусом.*

Додаток 8

Схема сервіровки столу до подачі фондю з риби

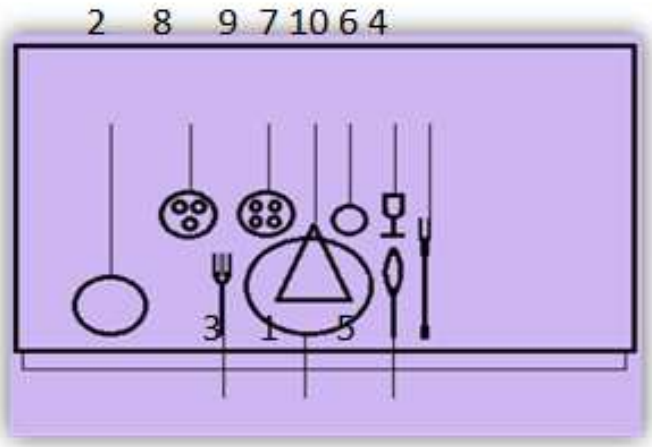

1-Столова мілка тарілка;

2-Пиріжкова тарілка;

3,5-Рибний прибор;

4-Виделка для фондю;

6-Рейнвейна чарка для білого вина;

7-Серветка;

8-Тарілка з відвареною рибою, або креветками;

9-Тарілка з гарніром;

10-Салатник з кляром.

Додаток 9

Схема сервіровки столу до подачі грибного фондю.

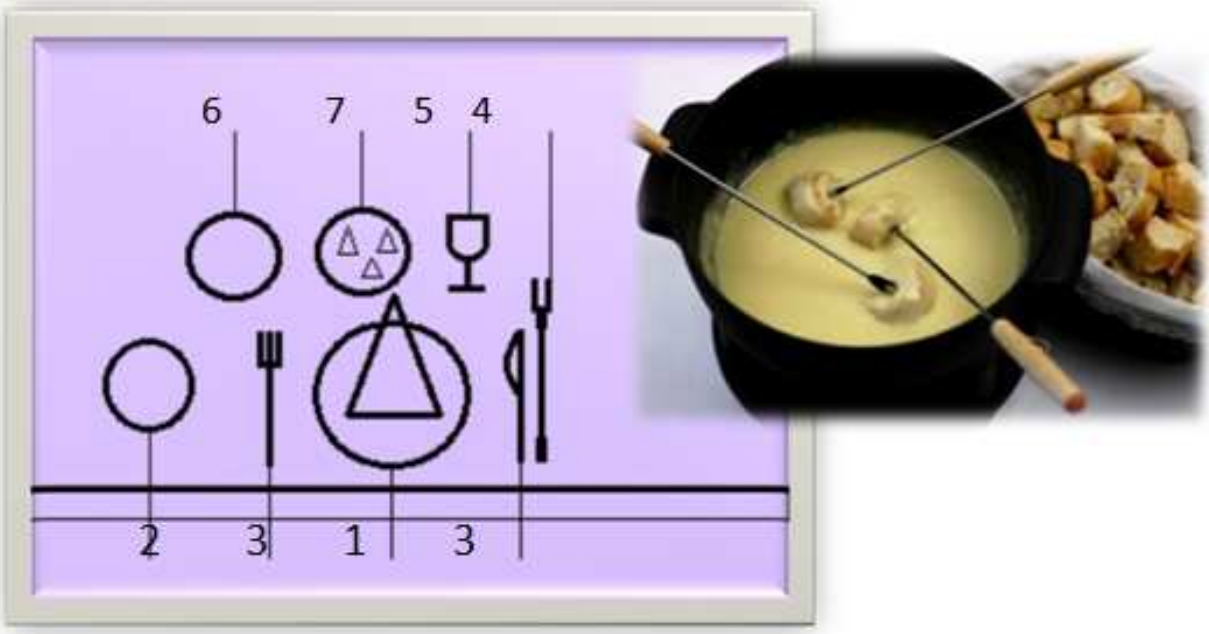

1-Закусочна тарілка;

2-пиріжкова тарілка;

3-закусочний прибор;

4-виделка для фондю;

5-чарка для білого вина;

6-тарілка з відварними грибами;

7-тости у вигляді трикутників.

Додаток 10

Схема сервіровки столу до подачі шоколадного фондю.

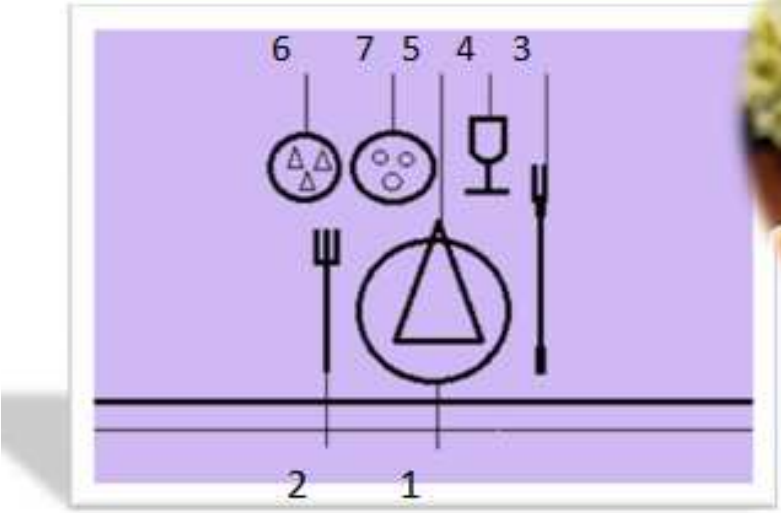

1-Десертна тарілка;

2-десертний прибор;

3-виделка для фондю;

4-бокал для шампанського;

5-серветка;

6-тарілка з кубиками бісквіта;

7-тарілка з свіжими фруктами.

Мітрова Алла Григорівна – методист,
викладач спеціальних дисциплін
Ізмаїльського вищого професійного училища
Київської державної академії водного транспорту
імені гетьмана П. Конашевіча-Сагайдачного

Методична розробка уроку з елементами професійно-рольової гри з предмета

«ОРГАНІЗАЦІЯ ОБСЛУГОВУВАННЯ ВІДВІДУВАЧІВ»

для професії «Адміністратор» за темою «Вчинки і ситуації»

Адміністратор – це особа, яка здійснює роботу з якісного і ефективного обслуговування відвідувачів, консультує їх із питань, які стосуються товарів і послуг, які надає підприємство, організація, фірма.

Професія адміністратора стала відома порівняно недавно, але вже досить щільно увійшла до нашого життя. Сьогодні без адміністратора не обходиться жоден серйозний заклад, будь то ресторан або магазин, комп'ютерна фірма або склад. Необхідність в адміністраторові виникла із зростанням кількості магазинів, торгівельних точок, кафе і ресторанів тощо. На сьогоднішній день неможливо уявити собі роботу якого-небудь підприємства без адміністратора.

В ході навчальної діяльності перед нами, викладачами, стоїть нелегка задача – розвити та сформувати у майбутніх адміністраторів наступне:

- організаторські здібності (здатність керувати);
- комунікативні здібності (уміння входити в контакт, налагоджувати взаємини);
- здатність керувати собою та іншими людьми;
- здатність впливати на навколишніх;
- здатність формувати і розвивати ефективні робочі групи;
- здатність вирішувати проблемні ситуації в короткий термін;
- аналітичні здібності;
- понятійне мислення.

Особливу увагу при навчанні учнів слід акцентувати на вихованні їх особистісних якостей, інтересів і схильностей. Таких, як:

- уміння прогнозувати, передбачати ситуацію;
- впевненість у собі, у прийнятих рішеннях;
- енергійність;
- чіткі особисті цілі (знає, чого хоче від своєї роботи);
- уміння підкорятися вимогам, нормам організації;
- ерудованість;
- прагнення до постійного особистісного росту.

Тому, до Дня професії, як зразок професійної спрямованості у навчанні майбутніх адміністраторів офісів, магазинів, та з метою виховання ввічливих, культурних і комунікабельних офісних менеджерів, громадян-професіоналів, мною було обрано нестандартний урок з елементами професійно-рольової гри. І це не випадково, оскільки

педагогічні можливості гри були помічені давно - ще в працях Платона і Монтеня. Значення гри у навчанні відмічав і Ян Амос Коменський. Сьогодні вчені стверджують:

1. Гра – це діяльність, яка полягає в інтеракції між окремими учнями або групами учасників, об'єднаними для реалізації певних цілей.

2. До основних понять, що характеризують дидактичні ігри, належать: об'єкт, який моделюється; процес, що моделюється; сценарій, у якому описуються правила гри, об'єкт і предмет; засоби гри; регламент, учасники ігрового процесу.

3. Підготовка рольових, імітаційних, стимуляційних ігор має:

- Відбуватися на основі логіки виробничої діяльності, вид і сфера якої відображається у грі. В нашому випадку (для професії «Адміністратор») – це різні професійні та етичні ситуації в офісі.
- Ураховувати не всю різноманітність факторів, що впливають на її перебіг, а лише основних.
- Включати методичної інструкції для проведення гри, рольових інструкцій для учасників, необхідного роздаткового матеріалу.
- Будуватися таким чином, щоб не вимагалося постійне втручання керуючого, а саме, викладача предмета.
- Передбачати систему стимулюючих, заохочувальних і караючих заходів.

Професійно-рольову гру варто обирати для розв'язання таких педагогічних завдань, як:

- Формування в учнів цілісного розуміння про професійну діяльність та її динаміку.
- Набуття проблемно-професійного й соціального досвіду, зокрема у прийнятті індивідуальних і колективних рішень.
- Розвиток теоретичного й практичного мислення в професійній сфері.
- Формування пізнавальної мотивації, забезпечення умов появи професійної мотивації.

Звичайно, урок-гра має свої переваги:

- Учні відчувають насолоду від навчання в грі; у процесі навчання — висока мотивація, емоційна насиченість.
- Відбувається підготовка до професійної діяльності; формуються знання, уміння, тобто учні вчаться застосовувати свої знання. Після гри відбувається обговорення, що сприяє закріпленню знань.
- Досягається комплексна педагогічна мета: пізнавальна, виховна, розвивальна.
- Учні ознайомлюються із методами дослідження питання (проблеми), поглиблюють свої знання.
- Учні засвоюють професійні функції на особистому досвіді.
- Формується усвідомлення приналежності до колективу.
- Закріплюються взаємозв'язки під час розв'язання колективних завдань.
- Колективне обговорення загальних питань формує критичність, стриманість, повагу до іншої думки, увагу до колег.

В учнів розвиваються:

- логічне мислення;
- здатність до пошуку відповідей на поставлені запитання;
- мовлення ії мовленнєвий етикет;
- уміння брати участь у дискусії й ефективно спілкуватися.

Але у використанні в навчальній діяльності уроків-ігор є і певні недоліки.

А саме, це -

- Підвищена трудомісткість підготовки до заняття (для викладача).
- Не всі педагоги здатні до проведення ділових ігор.
- Підвищена напруженість для викладача, тому що він зосереджений на безперервному творчому процесі й повинен бути одночасно актором (мати акторські дані) і режисером протягом усієї гри.

- Учні можуть виявитися не готовими до роботи з використанням ділової гри.
- Ділові ігри вимагають багато часу й інколи зміни розкладу занять.

Ділова гра вимагає предметної й соціальної компетентності учасників, тому варто починати підготовку до неї з аналізу конкретних виробничих ситуацій і розігрування ролей. Необхідно також до початку гри формувати в учнів культуру дискусії. Із цих причин необхідно використовувати на уроках не ігри, а ігрові ситуації.

Сучасна педагогіка вбачає цінності гри як педагогічного методу перш за все у комплексі з іншими методами впливу, пов'язує її з управлінням з боку викладача. Тому на моєму уроці використовуються демонстрації електронних презентацій, проведення тестування на ПК, бліц-опитування, дискусійні моменти тощо.

Урок за темою «Вчинки і ситуації» проводиться як підсумкове практичне заняття та має за мету висвітлити й оцінити рівень засвоєння учнями теоретичного матеріалу.

ПЛАН УРОКУ

Професія: «Адміністратор»

Курс: ІІ

Тема програми: «Фактори впливу на людей у процесі вирішення виробничих проблем»

Тема уроку: «Вчинки і ситуації»

Тип уроку: закріплення, удосконалення та практичне застосування знань, умінь і навичок.

Вид уроку: лабораторно-практична робота з елементами професійно-рольової гри

Мета уроку:

Навчальна – виявити та оцінити рівень знань учнів, отриманий за часи теоретичного навчання.

Розвивальна – розвивати комунікабельність при спілкуванні, вміння самостійно, швидко, правильно орієнтуватися в різних виробничих ситуаціях;

Виховна – виховувати інтерес до діяльності адміністратора офісу, магазина; сумлінне ставлення до професійних обов'язків за даною професією.

Методична - використання інформаційних технологій у розв'язанні тестових практичних завдань; організація самостійної роботи учнів у групах; використання елементів професійно-рольової гри та колективної роботи у процесі оцінювання навчальних досягнень учнів.

Матеріально-технічне забезпечення: Комп'ютери, інтерактивна дошка.

Дидактичне забезпечення: презентація теми, мети уроку на інтерактивній дошці, тестові завдання на ПК, відеоролики.

Міжпредметні зв'язки: «Інформатика і комп'ютерна техніка», «Ділова етика і культура спілкування»

Час проведення: 2 години.

ХІД УРОКУ

1. Організаційна частина. Привітання учнів. Рапорт старшини групи про присутність учнів. (3 хв.)

2. Повідомлення теми, мети уроку та форми проведення уроку (одночасно учні бачать це на інтерактивній дошці – слайд № 1) (3 хв.).

3. Актуалізація знань. (30 хв.)

3.1. Вибіркова перевірка домашнього завдання – викладачем викликаються декілька учнів для демонстрації та коментування створених ними електронних презентацій (тривалість кожної презентації не більше 3 хв.) на теми «Що таке конфлікт», «Толерантність адміністратора під час обслуговування відвідувачів», «Конфліктні ситуації і вихід з них». Презентації оцінюються за таким критерієм: «Стислість – сестра таланту» - але не в збиток інформативності.

3.2. Питання для узагальнення вивченого раніше матеріалу.

Викладач: Дані фрази поділить на два стовпчики: конструктивні та деструктивні функції конфлікту, поясніть Ваш вибір на прикладах. (На інтерактивній дошці слайд № 2):

1. Безпечний прояв емоцій
2. Створення напружених взаємин в колективі
3. Зростання самосвідомості учасників конфлікту
4. Невиконання безпосередніх обов'язків
5. Творче піднесення в роботі
6. З'ясування стосунків
7. Об'єднання однодумців
8. Покращення партнерських взаємин
9. Напруження нервово-психічного стану працівників
10. Поліпшення умов праці
11. Розвиток технологій в роботі
12. Формування та встановлення нових цінностей

4. Професійно-рольова гра «Вчинки та ситуації» (45 хв.)

Хід гри:

На початку гри викладач пояснює учням зміст і мету гри – виявити та оцінити рівень знань учнів через розв'язання проблематичних завдань у виробничих ситуаціях, наближених до реальності, найкращі три учня будуть прийняті (віртуально) на посади адміністраторів відділів купівлі, продажу та укладання контрактів даної фірми.

Для здійснення контролю знань учнів викладач призначає «раду керівництва фірми»:

- директор фірми (веде оціночну статистику за командними рахунками),
- перший заступник (веде оціночну статистику за особовими рахунками першої команди),
- другий заступник (веде оціночну статистику за особовими рахунками другої команди).

Оцінювання учнів ведеться за 12-бальною системою, нарахування балів командам – за 5-бальною системою. В плані оцінювання рівня знань учнів викладач має право «вето», тобто частково може не погодитися з «радою керівництва фірми» і внести свої корективи.

Навчальна група ділиться за списком в журналі на 2 команди (назви команд учні обирають самостійно).

Перше завдання:

Проведення на комп'ютерах тестування за профспрямуванням - 10 хв. Підведення підсумків конкурсного завдання – 5 хв.

Перша команда сідає за ПК ліворуч, друга – праворуч. «Заступники директора фірми» пильно стежать за проходженням тестування. Завдяки комп'ютерній програмі учні по закінченні тестування відразу бачать кількість набраних балів. «Рада керівництва фірми» отримує роздруківку результатів тестування (прізвища учнів та кількість балів) та підводить підсумки (команда, яка набрала найбільше балів - отримує 2 бали, команда, яка швидше справилася з завданням – отримує бонус – 1 бал, відмічаються учні, які набрали найвищу кількість балів). «Заступниками директора фірми» ведеться ретельний контроль за особистими досягненнями учнів.

Тести з правильними відповідями та поясненнями – додаток 1

Друге завдання:

«Знайди помилку» (30 хв.)

Кожна команда отримує віртуальні проблемні ситуації з правильними та невірними варіантами їх вирішень. На обговорення даних ситуацій командам дається 5 хв. Далі, по черзі, команди моделюють або зачитують дану ситуацію та демонструють заздалегідь невірне вирішення проблеми. Задача команди-соперниці: за 5 хв. знайти та виправити помилки.

Оцінюється максимальна кількість правильних рішень ситуації (за кожне правильне рішення – 1 бал), швидкість та активність розв'язання задачі (бонус – 1 бал).

Ситуаційні завдання для команд та правильні відповіді – Додаток 2.

4. Підведення підсумків уроку: оголошення **«радою керівництва фірми»** команду-переможницю та учнів, що зайняли 1, 2, 3 місця за особистими рахунками. Саме ці учні успішно пройшли відбірковий кастинг і прийняті (віртуально) на посади адміністраторів комерційних відділів фірми.

Вручення призів – набори канцтоварів для майбутніх адміністраторів. (9 хв.)

Використана література

1. Шарко В.Д.. Сучасний урок. Технологічний аспект/ Посібник для вчителів і студентів. - К.: СПД Богданова А.М., 2007. – 220 с.
2. Зигерт В., Ланг Л. Руководить без конфликтов. — М., 1994.
3. Тимошенко Н.Л. Корпоративна культура. Діловий етикет/ Посібник для викладачів і студентів. - К.: 2006.

Додаток 1

Тести професійно-рольової гри «Вчинки та ситуації»
для учнів за професією «Адміністратор»

А. Визначте, яка поведінка є ввічливою, а яка — ні.

1. Підійшовши до ліфтів, нажати кнопки "Вверх" (або "Вниз") усіх ліфтів.
2. Притримати руками двері ліфта для того, щоб усі бажаючі мали можливість вийти або зайти.
3. На прохання когось із пасажирів нажати кнопку потрібного йому поверху.
4. Попередити бажаючих зайти у ліфт: "Ліфт переповнений. Зачекайте, будь ласка, наступний ".
5. Увійти до ліфта, як тільки відчиняться двері, до того, як пасажири вийдуть з нього.
6. Пройти до стіни або вглиб ліфта, звільняючи місце для інших пасажирів.

Правильні відповіді:
А

Ввічливою є поведінка у ситуаціях: 2; 3; 4; 6.
Неввічливою є поведінка у ситуаціях: 1; 5.

Б. Дайте відповіді "Так" чи "Ні".

1. Через двері, які обертаються, гість проходить першим.
2. Колеги починають рух по сходах незалежно під статі, у даній ситуації це не має ніякого значення.
3. Досить поширене правило ділового етикету - "Першим у двері проходить той, хто підійшов до них першим - працює також і утому випадку, коли до дверей наближаються гість та господар офісу.
4. Домовляючись про лілову зустріч, господарю не варто пояснювати гостю, як дістатися до офісу: гість - не маленька дитина, сам розбереться.
5. Зайшовши до кабінету господаря, гість без запрошення сідає на те місце, яке йому сподобалося.
6. Неформальна бесіда на початку ділової зустрічі може тривати як завгодно довго.

Правильні відповіді:
Б

1. Ні. Першим через двері, що обертаються, проходить не гість, а хазяїн офісу. Вийшовши із дверей, він чекає на гостя, а потім вказує йому напрямок подальшого руху.
2. Так. Колеги починають рух по сходах незалежно від статі. Уданому випадку значення має, хто першим підійшов до них.
3. Ні. Господар має відчинити двері і, притримавши їх, дати можливість гостю пройти першим.
4. Ні. Домовляючись про ділову зустріч, господар має пояснити, як дістатися до офісу/визначеного місця, назвавши при цьому оптимальний маршрут.
5. Ні. Гість чекає, поки хазяїн офісу не запропонує сісти і вкаже відповідне місце.
6. Ні. Неформальна бесіда, як правило, триває 3—5 хвилин, потім присутні переходять до обговорення ділових питань.

В. Дайте відповіді "Так" чи "Ні".

1. Неформальні ділові засідання необов'язково проводити згідно з відповідними правилами та встановленою процедурою і з урахуванням норм етикету.

2. При проведенні ділового засідання підбір учасників не має важливого значення; у його роботі можуть брати участь усі бажаючі.

3. Ділове засідання — найефективніший спосіб вирішення питань та досягнення результату.

4. Місце проведення засідання певною мірою визначає атмосферу усього заходу.

5. При плануванні засідання, тривалість якого перевищуватиме 1,5 год., необхідно приблизно посередині заходу передбачити перерву на 15 хвилин.

Правильні відповіді:

В

1. Ні. Ділові засідання будь-якого роду, як формальні, так і неформальні, необхідно проводити відповідно до існуючих правил, встановленої процедури та з урахуванням норм етикету. Це допоможе чіткіше і організованіше провести захід: учасники зможуть без відволікань сконцентруватися на обговоренні робочих питань і тим самим ефективніше використати відведений час. Результативність засідання при цьому очевидно підвищиться.

2. Ні. Підбір учасників є одним з основних елементів підготовки будь-якого ділового засідання. Він проводиться, виходячи з необхідності досягнути визначених цілей (запрошуються ті, хто може зробити реальний внесок у вирішення існуючих проблем, висловитися по суті питань, внесених до порядку денного). Надавши всім бажаючим можливість прийти на засідання, організатори у такий спосіб створять умови для марної трати часу практично всіма учасниками. З одного боку, гаяти час будуть ті співробітники, робота яких не пов'язана з тематикою заходу. Тому вони реально не можуть сприяти вирішенню визначених проблем, брати участь в обговоренні. Це так звані "пасивні" учасники, які прийшли, тому що їм просто цікаво і хочеться бути у курсі загальних справ. З іншого боку, "активні" учасники також будуть змушені гаяти час, відволікаючись на можливі питання та зауваження непідготовлених "пасивних" учасників.

3. Ні. Ділове засідання далеко не завжди є найбільш ефективним способом досягнення бажаних результатів. Залежно від ситуації більш зручним та дієвим способом може бути телефонний дзвінок, вивішена об'ява, надісланий меморандум, зустріч з конкретним колегою — виконавцем.

4. Так. Місце проведення ділового засідання, безумовно, впливає на загальну атмосферу заходу. Те саме рішення, прийняте у різних приміщеннях (кабінет керівника/кафетерій установи) буде сприйматися по-різному.

5. Так, Виходячи з того, що людям важко висидіти без перерви більше 90 хвилин, при плануванні засідання обов'язково слід передбачити короткий відпочинок приблизно посередині заходу.

Ні. Перерва у діловому засіданні має бути досить короткою (5— 7 хв.), але достатньою для того, щоб учасники могли за необхідності зробити якісь термінові справи (подзвонити по телефону, привести себе у порядок). Довша перерва дасть присутнім можливість зайнятися іншими справами, і тому організаторам буде досить важко зібрати їх знову для продовження роботи.

Додаток 2

Ситуаційні завдання для команд професійно-рольової гри з теми «Вчинки та ситуації»
(друге завдання: «Знайди помилку»)

І. Виберіть правильний (найбільш підходящий) варіант відповіді та поясніть Ваш вибір.

1. У робочому кабінеті/індивідуальному робочому місці можуть знаходитись: а) фотографія дітей/сімейна фотографія — на робочому столі; б) спортивні нагороди, отримані у шкільні та студентські роки — на відкритих полицях; в) диплом про закінчення міжнародних курсів менеджерів — на стіні; г) ікони — на стіні; д) підшивка літературного журналу за останні 5 років — на відкритих полицях або у шафі; е) коробка цукерок — на робочому столі.

2. У тому випадку, коли ви бачите, що не встигаєте виконати дане вам завдання вчасно, ви:

а) нікому нічого не говорите до встановленої дати, а на запланованій діловій зустрічі повідомляєте про затримку;

б) заздалегідь повідомляєте про затримку всіх зацікавлених осіб, пояснюєте причину і називаєте новий, реальний, на ваш
погляд, строк виконання завдання;

в) заздалегідь повідомляєте про затримку всіх зацікавлених осіб і очікуєте від начальника/керівника, щоб він визначив новий
строк виконання завдання.

3. Берегти та ефективно використовувати робочий час допомагають:

а) впорядкований кейс/портфель;

б) наявність кількох робочих щоденників;

в) накопичення та зберігання усіх ділових паперів, з якими колись доводилось працювати;

г) вміння чітко організувати та направляти ділову бесіду з колегою;

д) планування заходів один за одним, без певного проміжку часу між ними: так можна встигнути зробити більше.

Правильні відповіді:

І

1. а); в). Не варто виставляти у робочому кабінеті нагороди, отримані багато років тому, які, до того ж, ніяк не стосуються вашої теперішньої діяльності. Предмети, пов'язані з релігією, краще за все тримати вдома: ваші релігійні погляди — ваша власна справа. Так само вдома тримайте і старі журнали, якщо ви не можете змусити себе викинути їх або до цього просто не доходять руки: захаращуючи кабінет, ви втрачаєте необхідне місце для ваших робочих паперів. До цього додається можливість втратити час, розшукуючи серед журналів документи, які, ви думаєте, можливо там лежать (і яких там швидше за все немає). Наявність старих літературних журналів у вашому кабінеті буде виправдана лише у тому випадку, коли ваша робота передбачає їх постійне використання. Коробку цукерок краще за все тримати у закритому місці, наприклад у шухляді: у такий спосіб вона не буде постійно спокушати вас.

2. б). У тому випадку, коли ви не встигаєте з виконанням певної роботи, варто заздалегідь попередити про це всі зацікавлені сторони, обов'язково пояснити причину затримки і назвати новий, на ваш погляд, реальний, термін виконання роботи. І зробити все можливе і неможливе, щоб вкластися у визначені вами строки.

3. а); г). Велика кількість ділових щоденників тільки забиратиме час: вам доведеться перегортати сторінки не одного, а кількох записників. Наявність усіх старих паперів ніколи не допомагала у роботі: вони забирають місце і, як правило, не розкладені по

файлах, а тому їх практично не можна використовувати. Навіть у тому випадку, коли старі папери впорядковані, переважна частина їх, очевидно, застаріла, а отже, вам не потрібна. Плануючи справи без необхідного додаткового проміжку часу між ними, ви наражаєте себе на небезпеку: у разі однієї — двох непередбачених затримок, запізнюватися на всі подальші заходи або просто бути змушеним відміняти чи переносити їх на інший день.

СИТУАЦІЇ

А
Чоловік і жінка, які мають рівне службове становище, ідуть по коридору. Співробітниця підходить до дверей першою, при цьому чоловік поквапливо обходить її, щоб відкрити двері для неї. Співробітниця заперечує.
Де допущено помилку?

Б
До вашого кабінету зайшов колега, який не має дозволу на роботу з конфіденційними матеріалами. Він — ваш хороший приятель. Незважаючи нате, що у вас на столі лежить документ, який містить закриту інформацію, ви пропонуєте колезі присісти до столу та випити з вами кави. Він погоджується і починає розмову про плани на наступні вихідні.
Де було допущено помилку?

Правильні розв'язання ситуацій
А
Помилкою було заперечення з боку співробітниці на бажання колеги-чоловіка відчинити їй двері. Чоловік продемонстрував традиційні манери, які тепер все частіше поступаються місцем більш практичному діловому підходу до взаємовідносин між колегами різної статі. Та навіть думаючи, що співробітниця була права, вважаючи, що двері відчиняє той, хто першим до них підходить, слід визнати її неввічливість у тому, що вона звернула увагу на поведінку чоловіка (його бажання відчинити двері), але при цьому не дала йому можливості проявити себе джентльменом.
Б
У даному випадку співробітниками було допущено кілька помилок. Перша і найсерйозніша — незважаючи на те, що ваш колега не має доступу до закритих документів, ви залишили конфіденційні матеріали відкритими на столі, до якого запросили його підсісти. Необхідно було, як мінімум, перегорнути документ чистою стороною догори, а краще — заховати у шухляду чи сейф, адже ви не збираєтесь у найближчий час працювати з ним. До того ж, є вірогідність зіпсувати важливі папери кавою, яку ви з приятелем зараз зібралися пити і яку випадково можна розлити на стіл.
Інша помилка, можливо, не така очевидна — ви переривається свою роботу (думки, що були у вас, можуть загубитися під час незапланованої перерви), збираєтесь пити каву і у такий спосіб втрачаєте свій час. Гає свій робочий час і ваш колега: плани на вихідні можна обговорити пізніше — протягом ланчу, у заплановані малі перерви або ж після роботи. Запрошення на каву не матиме ніяких зауважень лише у тому випадку, коли колега зайшов до вас у встановлений в офісі час відпочинку/ланчу.

В. Виберіть правильний (найбільш підходящий) варіант відповіді.

1. У ході дискусії на засіданні було підняте нове питання, не пов'язане з тематикою заходу. Ви як головуючий:

а) пропонуєте розглянути нове питання наприкінці засідання (після того, як буде вичерпаний порядок денний);

б) пропонуєте внести це питання до порядку денного наступного засідання;
в) надаєте учасникам можливість зразу ж розпочати обговорення нового питання.

2. Після прийому на роботу ви вперше присутні на діловому засіданні. Головуючий представляє вас присутнім та бажає успіхів. Ви:

а) піднявшись зі свого місця, коротко дякуєте;

б) залишаючись сидіти, киваєте головою;

в) піднявшись зі свого місця, коротко розповідаєте про себе, досвід попередньої роботи та висловлюєте свої плани на майбутнє.

3. Ви вперше присутні на діловому засіданні у даній організації/фірмі/установі. Зайшовши до приміщення, де заплановано провести захід, ви:

а) сідаєте на місце, яке вам сподобалося;

б) дочекавшись, поки керівник/головуючий та старші співробітники сядуть, займаєте одне з вільних місць;

в) залишаєтесь стояти під стіною ("Я новий співробітник/я вперше на такому засіданні, можна і постояти").

4. Вам необхідно піти раніше з формального засідання вашої установи/фірми/організації. Ви:

а) у відповідний час піднімаєтеся з місця і виходите з приміщення, попросивши перед цим свого колегу після закінчення
заходу пояснити організатору/головуючому причину вашого виходу;

б) у потрібний вам час тихенько піднімаєтесь та виходите з приміщення, залишивши усі пояснення головуючому/організатору на завтра;

в) заздалегідь/напередодні засідання попереджаєте організатора/головуючого про вашу необхідність піти раніше.

Правильні відповіді

В

1. б). У тому випадку, коли під час дискусії піднімається нове, ніяк не пов'язане з темою засідання питання, головуючий має запропонувати внести його до порядку денного наступного заходу.

Надавши можливість учасникам зразу почати обговорення нового питання, головуючий порушує запланований порядок і, по суті, руйнує хід засідання. Пропозиція розглянути нове питання наприкінці засідання може підштовхнути присутніх до поспішного (внаслідок обмеженості часу) розгляду запланованих пунктів порядку денного і тим самим до прийняття не найкращих можливих рішень.

2. а). Після представлення вас головуючим слід, підвівшись, коротко подякувати за побажання успіху і знову сісти. Довгі промови у подібних випадках (якщо не було відповідного прохання з боку головуючого) не передбачені і не вітаються. Ви проявите більший такт і професіоналізм, якщо максимально сприятимете роботі засідання, у цьому випадку — не забиратимете час, відведений для роботи.

3. б). Залишитися стояти біля стіни — хіба не найгірший із можливих варіантів. У такий спосіб ви очевидно продемонструєте свою невпевненість та низьку самооцінку. А це ніколи не буває корисним. Кожна установа/організація/ фірма має свою ієрархію, яка проявляється, у тому числі, і при розміщенні за столом/столами під час ділових засідань. Тому варто займати місце, виходячи саме з такої ієрархії. У тому випадку, коли ви ще не добре знаєте існуючий порядок, краще за все не поспішати, а дочекавшись, поки розсядуться всі старші співробітники, керівники та головуючий, зайняти одне з вільних місць.

4. в). У тому випадку, коли ви не можете бути присутнім до кінця засідання, обов'язково заздалегідь попередьте про це організатора/головуючого, назвавши при цьому причину (вона має бути справді вагомою!).

Пішовши з засідання без попередження, ви у такий спосіб наражаєте себе на очевидно можливі неприємності у майбутньому, а до того ж, демонструєте неповагу до інших учасників заходу, в першу чергу організатора/головуючого. Ваші пояснення, дані наступного дня, очевидно, мало кого будуть цікавити, до того ж, вислуховування їх забере робочий час у головуючого/ організатора.

Ваше прохання до колеги пояснити головуючому/організатору ваш раптовий (для нього) вихід із залу засідання має свої слабкі місця. По-перше, своїм проханням ви можете поставити (і, очевидно, поставите) у незручне становище колегу, якому доведеться "віддуватися" за вас. По-друге, завжди є імовірність того, що колега не матиме можливості (часу) викласти причину вашого відходу, або просто не зможе це зробити адекватно.

Тімченко Наталя Сергіївна –
викладач фізики
ДНЗ "Одеський професійний ліцей будівництва та архітектури"

МЕТОДИЧНА РОЗРОБКА УРОКУ

З ФІЗИКИ

НА ТЕМУ:

"ВЛАСТИВОСТІ РІДИН, ПОВЕРХНЕВИЙ НАТЯГ РІДИН"

Мета уроку:

- ***Дидактична***: познайомити учнів з особливостями рідкого стану речовини;ввести поняття «сила поверхневого натягу, коефіцієнт поверхневого натягу»; розкрити природу сил поверхневого натягу.

- ***Розвивальна:*** формувати інтерес до фізичного експерименту, розвивати експериментальні уміння та прагнення проводити експеримент; сприяти активізації творчого мислення учнів, пробуджувати в них пізнавальний інтерес, стимулювати розвиток ініціативи, кмітливості, формування уміння висувати гіпотези, робити припущення та перевіряти їх.

- ***Виховна:*** виховувати практичні навички користування приладами; розширити коло знань учнів, збуджувати інтерес до вивчення фізики.

Обладнання: стіл, який піднімається, піпетка, олія, сода, сіль, машинне масло, мікроманометр, канцелярську скріпку , дрібно нарізані папірці, сірники, дротяні каркаси для мильних плівок.

Тип уроку: комбінований урок.

Структура уроку

1. Організаційний момент.(1хв.)
1.1. Актуалізація опорних знань.(3хв.)
1.2. Вивчення нового матеріалу.(21хв.)
1.3.Використання отриманих знань.(10хв.)
1.4. Контроль та корекція отриманих знань.(5хв.)
1.5. Підбиття підсумків уроку. (3хв.)
1.6. Домашнє завдання.(2хв.)

Хід уроку:

2.Актуалізація опорних знань.

Запитання до учнів:

1. Чи мають рідини власний об’єм?
2. Чи мають рідини форму?

3. Чи мають рідини стиснути?
4. Як розміщені молекули в рідинах? Як рухаються?

3. Вивчення нового матеріалу.

Теоретичний матеріал

Всі ви, напевне, милувалися маленькими краплями роси, які на листках рослин набувають форми майже правильних кульок. Це явище спостерігав ще Г. Галілей, якого дуже дивувало, чому великі краплі води не розпливаються по всьому листку капусти, а

набувають форми маленьких кульок. Таку ж форму мають краплі води на парафіні чи жирній поверхні, пролита на стіл ртуть тощо. Якщо ці краплі стикаються, вони зливаються в одну краплю, форма якої також наближається до кулястої. У космічному кораблі, який перебуває в стані невагомості, кулястої форми набувають не тільки окремі краплі, а й великі об'єми рідини.

Ці явища здаються дуже дивними. Адже ми звикли, що рідина набуває форми посудини, в якій вона знаходиться, і власної форми не має. Виявляється, що так буває не завжди Галілей спостерігав, як змащена жиром голка може плавати на воді і як комахи-водомірки швидко ковзають по поверхні води, як ковзанярі по льоду.

Ці спостереження начебто суперечать існуванню архімедової сили. Але якщо голка прорве поверхню рідини, вона тоне, як і має бути під час дії архімедової сили. Як пояснити ці явища?

Покладемо канцелярську скріпку, трохи вкрите жиром, на поверхню води. Воно не тоне. Коли канцелярську скріпку «плаває» на воді, то можна помітити невелике прогинання поверхні води. Якщо канцелярську скріпку занурити в глиб води, воно піде на дно. Це означає, що властивості поверхні рідини відрізняються від властивостей решти рідини. Як це можна пояснити?

Вся справа в тому, що молекули на поверхні рідини перебувають в інших умовах, ніж молекули всередині рідини. На кожну молекулу всередині рідини діють сили притягання з боку сусідніх молекул, які оточують її з усіх боків (мал. 1).

Результуюча цих сил дорівнює нулю. Над поверхнею рідини знаходиться пара, густина якої в багато разів менша за густину рідини, і взаємодією молекул пари з молекулами

рідини можна знехтувати. Молекули на поверхні притягуються лише молекулами, які лежать нижче. Тому рівнодійна сил притягання, які діють на молекули поверхневого шару, не дорівнює нулю. Під дією цих сил молекули поверхневого шару втягуються всередину, кількість молекул на поверхні зменшується, і площа скорочується.

Однак усі молекули не можуть втягнутися всередину. На поверхні залишається така кількість молекул, за якої площа поверхні виявляється мінімальною за даного об'єму рідини. Ось чому рідини під дією молекулярних сил набувають сферичної форми, за якої поверхня мінімальна.

Демонстрація

Розглянемо форму краплинки води, утвореної за допомогою піпетки. (Учні аналізують дослід.)

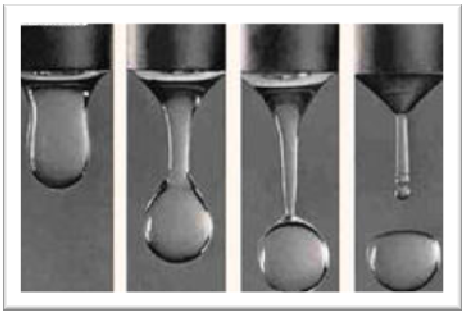

Скорочення поверхні рідини під впливом притягання її молекул всередину рідини відбувається так, ніби вздовж її поверхні діяла сила і викликала її скорочення. Цю силу називають ***силою поверхневого натягу.***

Визначимо, від чого залежить ця сила.

Учні у групах проводять досліди за інструкціями.

Інструкція для першої групи учнів.

Вам видані дві проволоки різної довжини. Закріпіть до мікрометра одну проволоку й опустіть її на поверхню води. Повільно підійміть проволоку догори та зафіксуйте значення сили, прикладеної у момент відриву від води. Дослід повторіть тричі.

Зробіть висновок, як залежить сила відриву від довжини проволоки (поверхонь, що стискаються).

Висновок: сила (F)прямо пропорційна довжині поверхні *(l)*

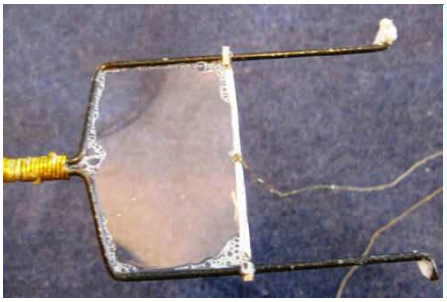

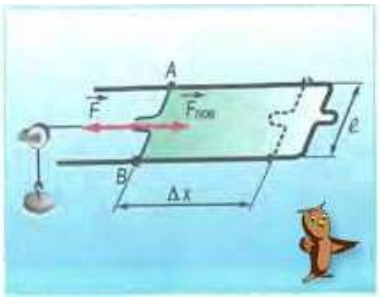

Інструкція для другої групи учнів.

Визначте вплив температури на поверхневий натяг. Покладіть дрібно нарізані папірці на поверхню води в посудину та доторкніться до поверхні розжареною дротиною. Плаваючі папірці „розбігаються” в усі боки. Зробіть висновок, як залежить поверхневий натяг від температури.

Висновок: поверхневий натяг зменшується зі збільшенням температури.

Інструкція для третьої групи учнів.

Використовуючи посудини з водою та дрібно нарізані папірці, пляшки з різними речовинами, піпетки, визначте вплив на поверхневий натяг води:

1) олії 2). соди

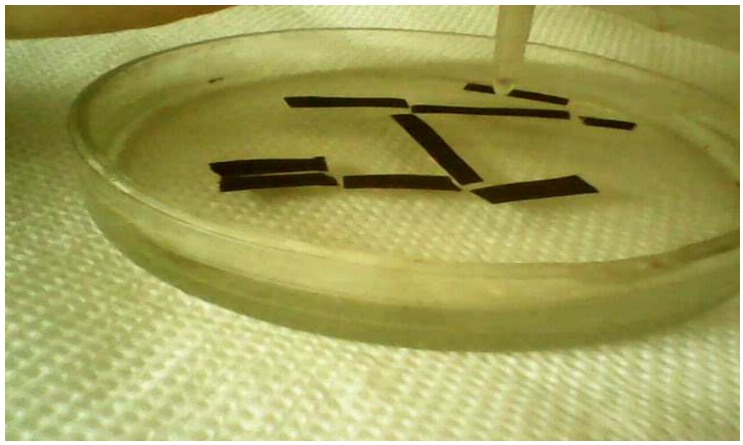

Покладіть дрібно нарізані папірці на поверхню води в посудину та по черзі нанесіть краплю виданої рідини. Зробіть висновок, як залежить поверхневий натяг від природи рідини.

Висновок: різні рідини мають різний поверхневий натяг.

Кожна група доповідає про результати своїх досліджень.

Отже, **сила поверхневого натягу — це сила, яка діє вздовж поверхні рідини, перпендикулярно до лінії, яка** обмежує **поверхню, і спрямована в бік її скорочення.**

Залежність сили від рідини характеризує коефіцієнт поверхневого натягу .

$$\sigma = \frac{F}{l}$$

Коефіцієнт поверхневого натягу — це фізична величина, яка дорівнює відношенню сили поверхневого натягу, прикладеної до межі поверхневого шару рідини й направленої вздовж дотичної до поверхні, до довжини цієї поверхні.

Поверхневий натяг вимірюють у ньютонах на метр (Н/м).

Таким чином:

$$F = \sigma \cdot l.$$

5. Контроль та корекція отриманих знань.

1. Чим пояснюється текучість рідин?
2. Яка найбільш характерна особливість відрізняє рідину від газу?
3. Чим різняться стани молекул на поверхні і всередині рідини?
4. Чому вільна поверхня рідини скорочується?
5. Що таке поверхневий натяг?
6. З крана самовара падають краплі. Коли вони важчі: коли вода гаряча чи холодна? (коли вода охолоджується, бо зі зниженням температури коефіцієнт поверхневого натягу води збільшується.)

Підбиття підсумків уроку.

Учитель разом з учнями підводить підсумки уроку: чи була досягнута мета уроку? Учні, які працювали активно, отримують оцінки.

Домашнє завдання. Генденштейн Л.Е.10 кл. : підруч. для загальноосвіт. навч. закладів: рівень стандарту., 2010. Вивчити § 22 стор.210-212. А.П.Римкевич. Виконайте експериментальне завдання : в одну склянку накапайте 50 крапель води , а в другу – 50 крапель спирту. Порівняйте об'єм у склянках, поясніть різницю у розмірі крапель

Додаток

Інструкція для першої групи учнів.

Вам видані дві проволоки різної довжини. Закріпіть до мікрометра одну проволоку й опустіть її на поверхню води. Повільно підійміть проволоку догори та зафіксуйте значення сили, прикладеної у момент відриву від води. Дослід повторіть тричі.
Зробіть висновок, як залежить сила відриву від довжини проволоки (поверхонь, що стискаються).

Інструкція для другої групи учнів.

Визначте вплив температури на поверхневий натяг. Покладіть дрібно нарізані папірці на поверхню води в посудину та доторкніться до поверхні розжареною дротиною. Плаваючі папірці «розбігаються» в усі боки. Зробіть висновок, як залежить поверхневий натяг від температури.

Інструкція для третьої групи учнів.

Використовуючи посудини з водою та дрібно нарізані папірці, пляшки з різними речовинами, піпетки, визначте вплив на поверхневий натяг води:

1) олії 2). соди

Покладіть дрібно нарізані папірці на поверхню води в посудину та по черзі нанесіть краплю виданої рідини. Зробіть висновок, як залежить поверхневий натяг від природи рідини.

До уваги авторів

Вісник НМЦ ПТО запрошує авторів до активного співробітництва!

У Віснику НМЦ ПТО в Одеський області друкуються статті, проблемні та дискусійні нариси, спостереження з практики, методичні та педагогічні розробки, що відображають широке коло питань професійно-технічної освіти, а також суміжних освітянських проблем.

Оригінал роботи подається до НМЦ ПТО в електронному вигляді. Рукопис повинен бути українською мовою, набраний в редакторі Word (версія після 97). Обсяг матеріалів (з урахуванням малюнків, таблиць і підписів до них, списку літератури) не повинен перевищувати 8-10 сторінок та 5-ти малюнків для статей; 15-20 сторінок та 8 малюнків для методичних розробок. Матеріали надсилаються на електронну пошту НМЦ ПТО за адресою: nmcpto@ukr.net з позначкою "Матеріали у Вісник НМЦ ПТО".

Перед основним текстом статті обов'язково вказуються прізвище, ім'я, по-батькові автора або співавторів (повністю), повна назва установи, в якій автор працює, посада, контактні телефони для зв'язку. До матеріалу додається письмова згода автора на друк матеріалу.

Тексти статей та всі матеріали до них повинні бути ретельно відредаговані, перевірені та підписані авторами. Всі представлені матеріали рецензуються й обговорюються методичною радою. Редакційна колегія НМЦ ПТО залишає за собою право скорочення та виправлення надісланих статей. Рукописи статей, що прийняті до публікування, авторам не повертаються.